

NOTA
Diest (Deurne) - Tessenderloseweg

**DEEL I : VERSLAG VAN RESULTATEN
UIT HET PROEFSLEUVENONDERZOEK**

ATELIER ILSE ROOVERS
ARCHEOLOGISCHE STUDIES
RAPPORT 51

Atelier Ilse Roovers
G&R bv
Bergstraat 39
2861 Onze-Lieve-Vrouw-Waver
0495 / 88 72 88

© Atelier Ilse Roovers

ROOVERS I. & COSYNS P., Nota proefsleuvenonderzoek Diest (Deurne) – Tessenderloseweg ,
Archeologische studies 51, 2022.

Wettelijk depot: D/2022/14.897/09

Illustratie voorblad: het verdwenen wegtracé met de drie monumentale eikenbomen (foto: I. Roovers)

Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve mij de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken. Deze uitgave mag niet zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt. Gegevens worden niet gedeeld met derden zonder uitdrukkelijke toestemming van de opdrachtgevers of initiatiefnemers. Atelier Ilse Roovers aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

NOTA

Diest (Deurne) - Tessenderloseweg

DEEL I : VERSLAG VAN RESULTATEN UIT HET PROEFSLEUVENONDERZOEK

Ilse Roovers en Peter Cosyns

Onze-Lieve-Vrouw-Waver
2022

Inhoudstafel

DEEL I : VERSLAG VAN RESULTATEN

Administratieve fiche	5
1. INLEIDING	6
2. ONDERZOEKSOPDRACHT.....	7
3. RESULTATEN VAN HET TERREINONDERZOEK.....	9
3.1 Verslag van het bodemkundig onderzoek.....	9
3.1.1. Beschrijving van de profielputten	9
3.1.2. Besluit bij het bodemkundig onderzoek.....	18
3.2 Verslag van het proefsleuvenonderzoek.....	19
3.2 Het aardewerk.....	40
3.3 Metaaldetectie	42
3.4 Datering van de sporen	45
3.5 Historische kaarten en luchtfoto's over de gracht en het wegtracé.....	45
3.5 Erfgoedwaarde van de bomen	49
4. SYNTHESE	51
4.1 Resultaten uit het bureauonderzoek	51
4.2 Resultaten uit het proefsleuvenonderzoek.....	51
4.3 Waardebepaling en advies	52
5. SAMENVATTING	53
Bibliografie	55
Lijst van figuren	56

Administratieve fiche

Zie gegevens archeologienota 2020K173

Project	Nota Diest (Deurne) - Tessenderloseweg - Proefsleuvenonderzoek
Projectcode	2022A517
Autorisatie	Peter Cosyns OE/ERK/Archeoloog/2019/00009 PeCo ARCHEO Strijdersstraat 47 3000 Leuven
Leidend archeoloog	Ilse Roovers OE/ERK/archeoloog/2019/00032 Atelier Ilse Roovers Bergstraat 39 2861 Onze-Lieve-Vrouw-Waver
Onderzoek	09-13/05/2022

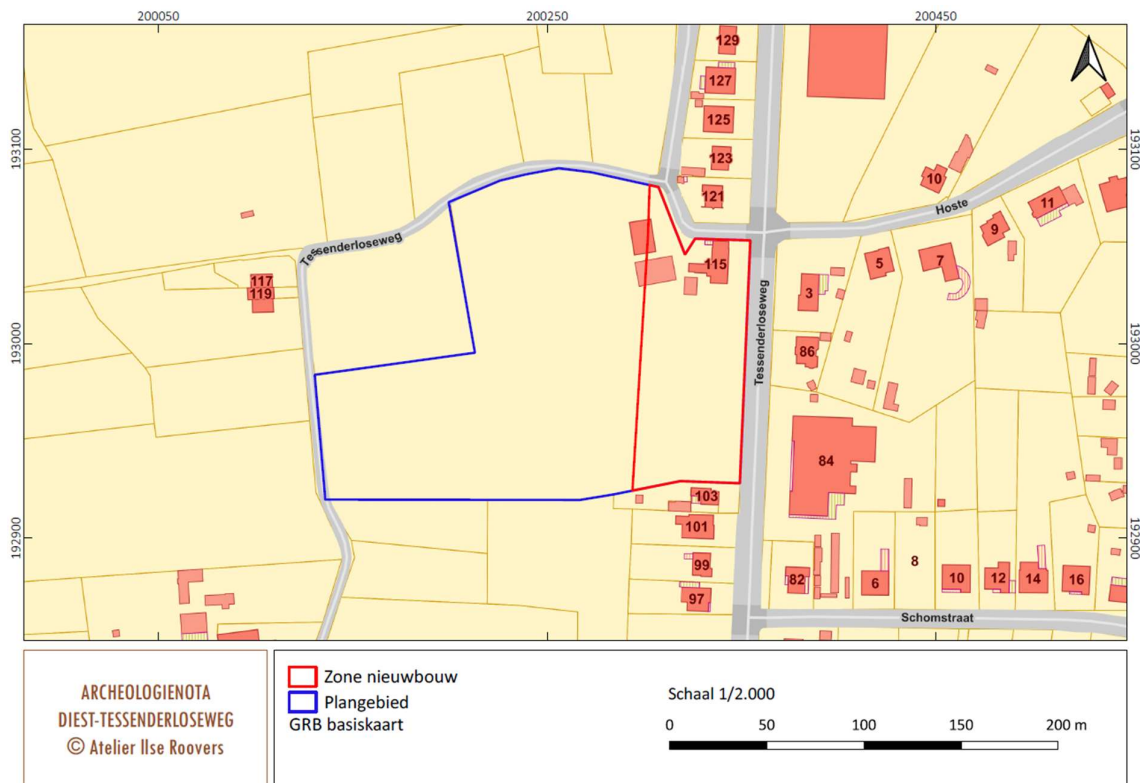
1. INLEIDING

Het terrein waarvoor een **omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen** wordt aangevraagd, is gelegen aan de Tessenderloseweg 115 te Diest en omvat het kadastraal perceel, Diest, 6de afdeling, sectie A nr. 380 A (figuur 1).

Voor de realisatie van de stedenbouwkundige handeling diende de initiatiefnemer een omgevingsvergunning aan te vragen waaraan archeologienota 2020K173 werd toegevoegd. In de archeologienota werd een **vervolgonderzoek** door middel van proefsleuven geadviseerd.

Deze nota is het verslag van het proefsleuvenonderzoek van 09 tot 13/05/2022. Het onderzoek is uitgevoerd conform de bepalingen van het programma van maatregelen bij de archeologienota 2020K173.

De nota bestaat uit twee delen. Het eerste deel is het verslag van resultaten van het proefsleuvenonderzoek. Het onderzoek heeft voldoende gegevens opgeleverd om de **vrijgave van het onderzoeksgebied** te adviseren. In het tweede deel zijn dan ook geen bijkomende maatregelen uitgewerkt.

Figuur 1: Het plangebied op het Grootchalig Referentie Bestand met aanduiding van het plangebied en de nieuwbouwzone (bron: geopunt)

2. ONDERZOEKSOPDRACHT

Om een antwoord te bieden op de onderzoeksvragen die in het programma van maatregelen van de archeologienota 2020K173 zijn geformuleerd, is van 09 tot 13/05/2022 een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (Figuur 2).¹

In de archeologienota 2020K173 was een verstoorde zone van ca. 1.600m² afgebakend. Uit de controleboringen bleek dat in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied de bodem diepgaand verstoord was door een agrarisch woonerf. Omdat deze zone geen kenniswinst meer kon opleveren, werd ze uitgesloten van vervolgonderzoek.

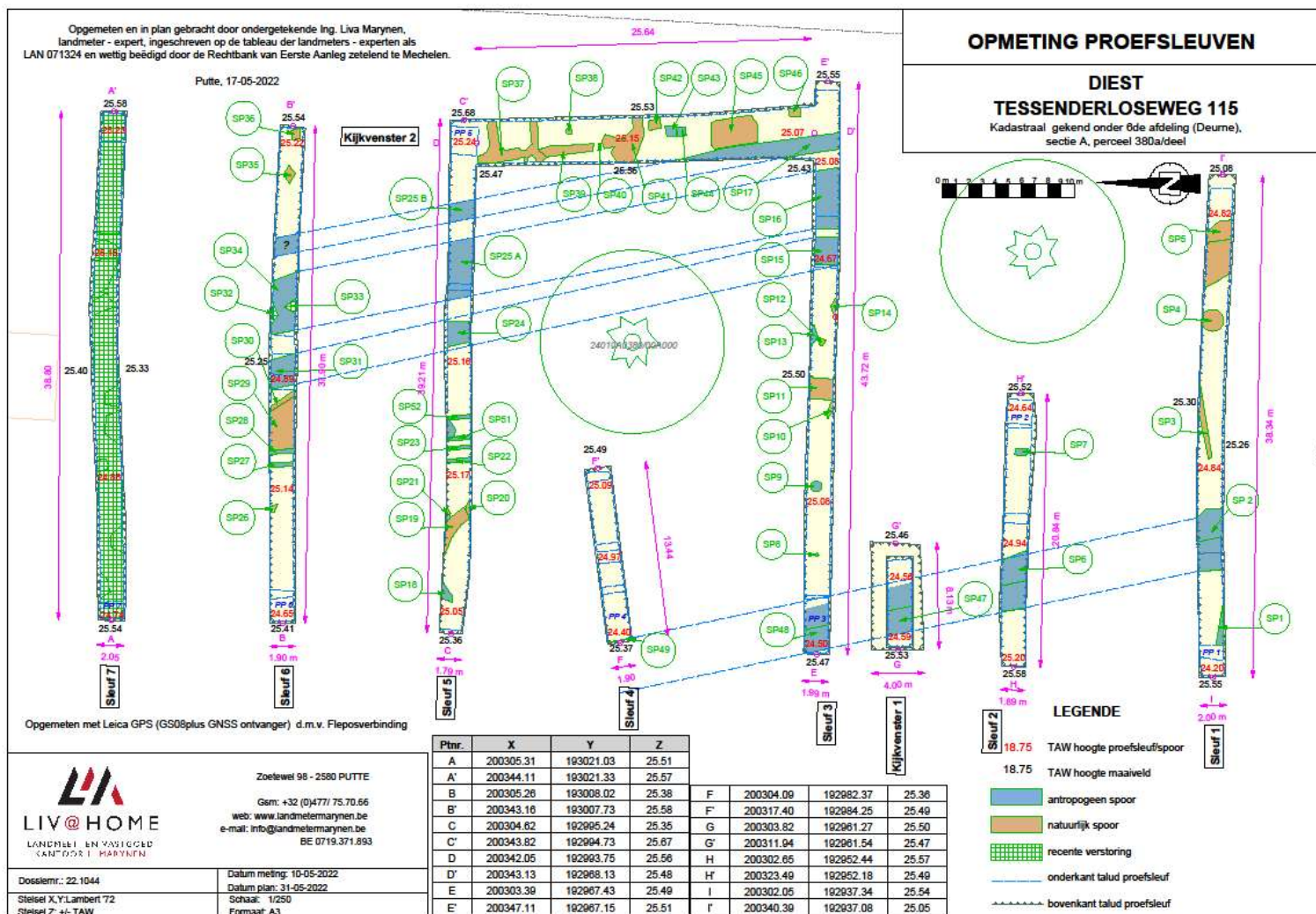
Er zijn 7 proefsleuven en 2 kijkvensters uitgegraven met een oppervlakte van 532m² waarbij gegraven is tot in de verstoorde zone (figuur 3). Proefsleuf 7 bleek volledig geroerd waardoor de verstoorde zone groter is dan 1.600m² en ca. 2.600m² bedraagt. Er is in totaal 12,1% van de niet-verstoorde zone van ca. 4.400m² onderzocht.

Het voorstel van proefsleuvenplan uit archeologienota 2020K173 werd bijgesteld in functie van twee solitaire eiken die op dit terrein staan waarvan we de wortels niet wilden raken. Onder de kruinen is niet gegraven (figuur 2)(figuur 3).

Figuur 2: Het proefsleuvenonderzoek van 09-13/05/2022 (bron: geopunt en Liv@Home)

¹ ROOVERS, p. 16.

Figuur 3: Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek 09-13/05/2022: alle-sporenplan (bron: Liv@Home)

3. RESULTATEN VAN HET TERREINONDERZOEK

3.1 Verslag van het bodemkundig onderzoek

3.1.1. Beschrijving van de profielputten

De profielputten zijn uitgegraven tot 1,00 m - 1,30 m -mv. Aan de uiteinden van de sleuven 1 tot 7 is afwisselend aan de west- en oostzijde een profielput uitgegraven. De profielputten zijn op één na beschreven.

Op dit terrein is de plaggenbodem **wSdmc** bodem gekarteerd. Het betreft een matig natte lemig zandgrond met een diepe antropogene humus A-horizont.² Op minder dan 0,75m -mv komt een klei-zandsubstraat voor (w)(formatie van Diest)³. Het achtervoegsel c wijst op het voorkomen van geel- of groenachtig materiaal zonder aanduiding van de profielontwikkeling.⁴ Deze bodemserie heeft een hoge voorjaarswaterstand. Het overtollige water moet afgeleid worden door middel van greppels die rechtstreeks in verbinding staan met sloten langs de kavels. De zomerwaterstand is optimaal. Sdm is zeer geschikt voor alle teelten.⁵

In de ZWhoek van het terrein is een **Scm** bodem gekarteerd. Deze bodemserie verschilt in de drainageklasse en is een matig droge plaggengrond. Het humusdek is meer dan 60 cm dik en rust op een begraven profiel meestal een podzol. De roestverschijnselen komen voor tussen 60 en 90 cm. Scm is optimaal vochthoudend in het voorjaar maar droogt sterkt uit in de zomer. Het is een zeer goede grond voor extensieve en intensieve groenteteelt.⁶

² VAN RANST & SIJS, p. 211.

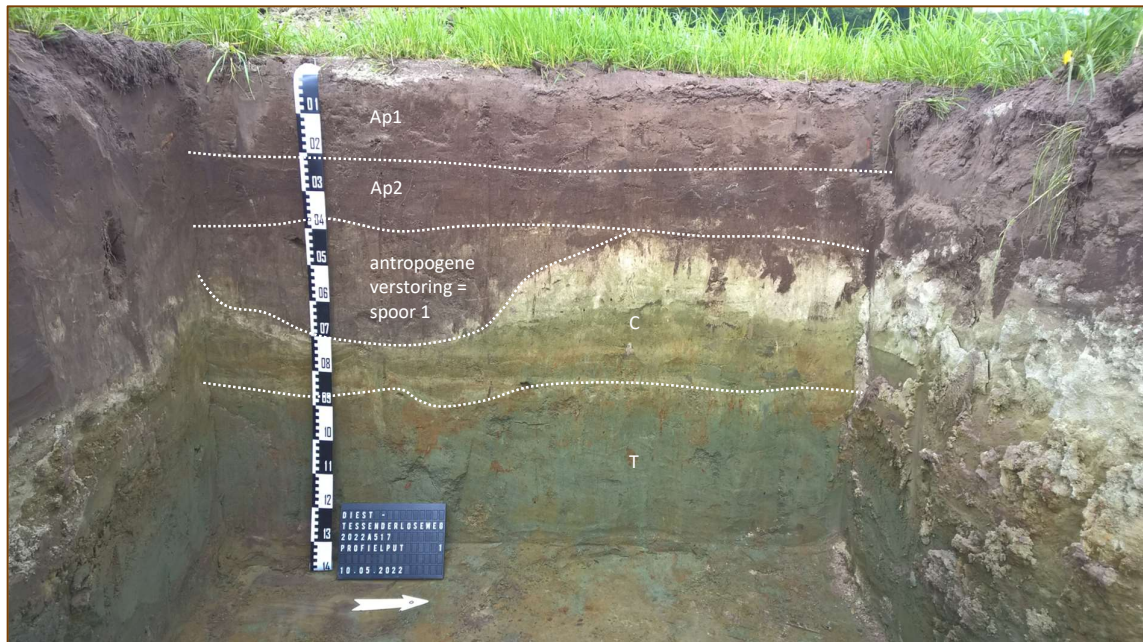
³ VAN RANST & SIJS, p. 229.

⁴ VAN RANST & SIJS, p. 229.

⁵ VAN RANST & SIJS, p. 211.

⁶ VAN RANST & SIJS, p. 209.

PROFIELPUT 1/W - PROEFSLEUF 1

Figuur 4: Proefsleuf 1 – profielput 1/W (foto: I. Roovers)

Laag 1: 0 – ca. 0,25 m = Ap1-horizont

- lemig zand textuur, grijsbruine kleur
- doorweven met fijne plantenwortels afnemend naar onder
- houtskoolpartikels, roestkleurige vlekken
- compact en droog
- scherpe overgang naar Ap2

Laag 2: 0,37 – 0,41m = Ap2-horizont

- lemig zand textuur, donkerbruine kleur
- compact en vochtig
- bovenaan fijne plantenwortels
- roestkleurige vlekken
- diffuse overgang naar C, bioturbatie aan de ondergrens

Laag 3: 0,41 – 0,90 m = C-horizont

- fijn zand textuur, lichtgroene kleur met beige tot witte vlekken aan de bovengrens tot 0,60m die dan geleidelijk overgaat in een heldergroene kleur
- compact en vochtig
- horizontale roestbruine bandjes
- antropogene verstoring = **spoor 1**

Laag 4: vanaf 0,90 m = Tertiair klei-zandsubstraat (formatie van Diest)

- klei-zand textuur, donkergroene tot grijsblauwe kleur
- zeer compact en vochtig
- roestvlekken
- wit grind

PROFIELPUT 2/ON - PROEFSLEUF 2

Figuur 5: Proefsleuf 2 – profielput 2/O Nzijde (foto: I. Roovers)

Laag 1: 0m – 0,15m = Ap1-horizont

- lemig zand textuur, grijsbruine kleur
- organisch houdende laag
- compact en droog
- doorweven met fijne plantenwortels afnemend naar onder
- houtskoolpartikels, roestkleurige vlekken
- scherpe overgang naar Ap2

Laag 2: 0,15m – 0,37/0,42m = Ap2-horizont

- lemig zand textuur, donkerbruine kleur met sporadisch okerkleurige, groene en roestkleurige vlekjes
- compact en vochtig
- bovenaan fijne plantenwortels
- diffuse overgang naar C, bioturbatie aan de ondergrens

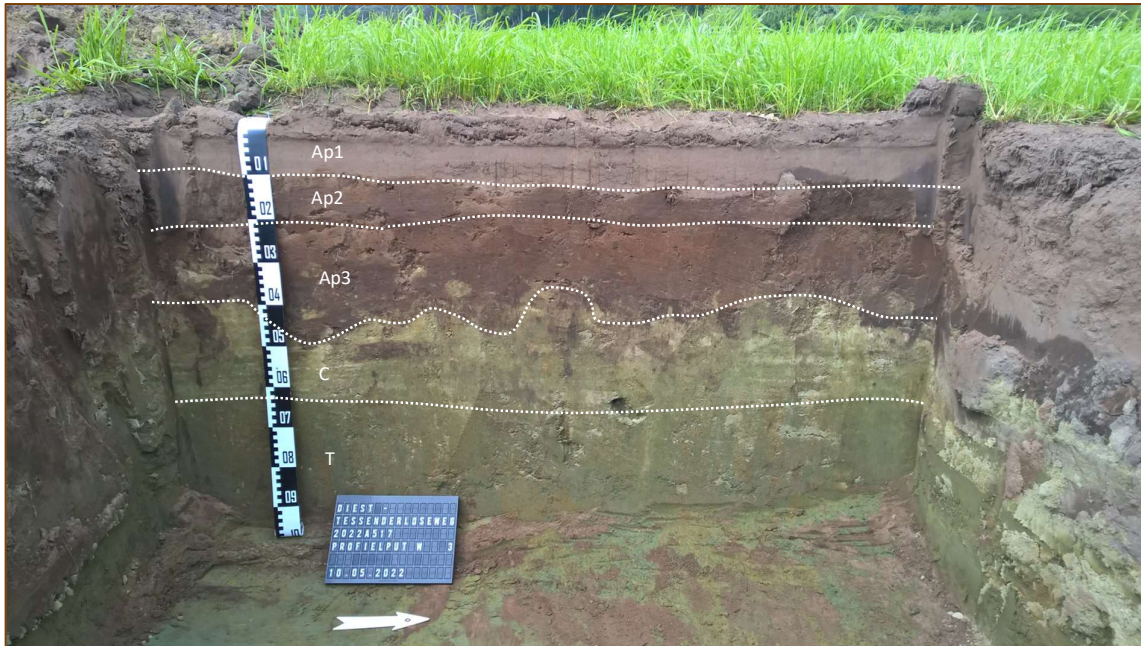
Laag 3: 0,37/0,42m – 0,62/0,72m = C-horizont

- fijn zand textuur, lichtgroene kleur met beige tot witte vlekken aan de bovengrens die dan geleidelijk overgaat in een heldergroene kleur
- roestvlekken vanaf -0,65m, wit grind aan de ondergrens
- compact en vochtig

Laag 4: vanaf 0,62/0,72m = Tertiair klei-zandsubstraat (formatie van Diest)

- klei-zand textuur, donkergroene tot grijsblauwe kleur
- zeer compact en vochtig
- wit grind

PROFIELPUT 3/W - PROEFSLEUF 3

Figuur 6: proefsleuf 3– profielput 3/W (foto: I. Roovers)

Laag 1: 0m – 0,10m = Ap1-horizont

- lemig zand textuur, grijsbruine kleur
- verspreid doorweven met fijne plantenwortels afnemend naar onder, houtskoolpartikels, roestkleurige vlekken
- compact en droog
- scherpe overgang naar Ap2

Laag 2: 0,10m – 0,30m = Ap2-horizont

- lemig zand textuur
- roodbruine kleur met sporadisch okerkleurige en groene vlekje, roestkleurige vlekken
- compact en vochtig
- scherpe overgang naar Ap3

Laag 3: 0,30m - 0,50m = Ap3

- lemig zand textuur, donkerbruine kleur met okerkleurige en groene en roestkleurige vlekjes
- compact en vochtig
- diffuse overgang naar C, bioturbatie

Laag 4: 0,50m – 0,65m = C-horizont

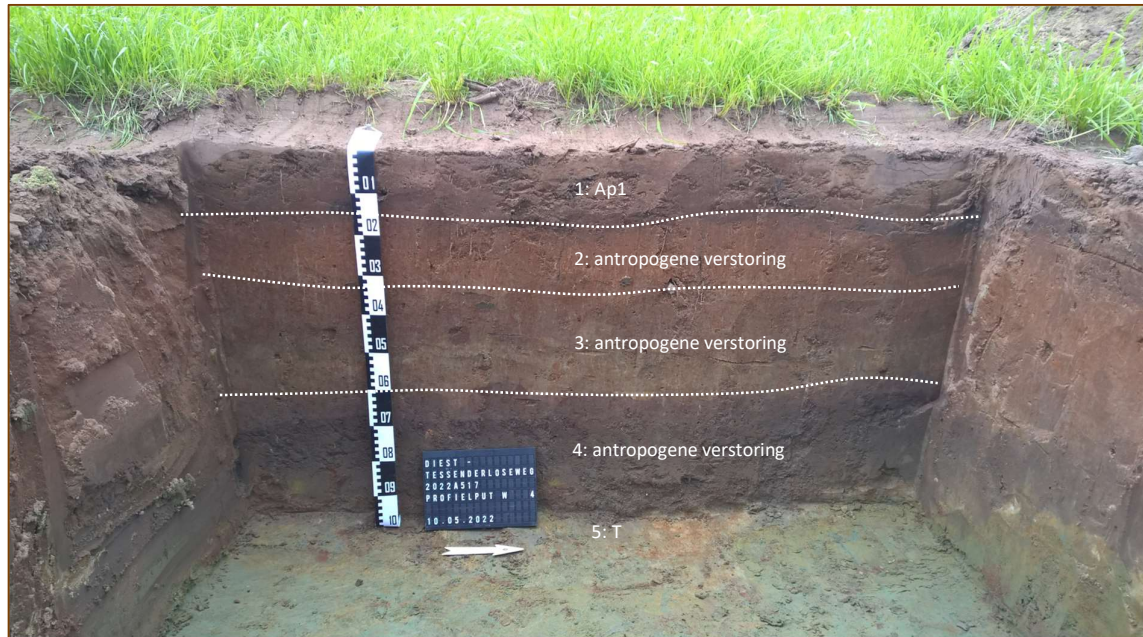
- fijn zand textuur, lichtgroene kleur met beige tot witte vlekken aan de bovengrens die dan geleidelijk overgaat in een heldergroene kleur
- roestvlekken vanaf -0,65m
- compact en vochtig,
- wit grind aan de ondergrens, scherpe overgang naar T

Laag 4: vanaf 0,62/0,72m = Tertiair klei-zandsubstraat (formatie van Diest)

- klei-zand textuur, donkergroene tot grijsblauwe kleur
- zeer compact en vochtig

PROFIELPUT 4/W - PROEFSLEUF 4

In profielput 4 van proefsleuf 4 zijn twee profielwanden bestudeerd. De westelijke profielwand is antropogeen verstoord. De structuur betreft een gracht (**spoor 49**) die in drie lagen is opgevuld.

Figuur 7: proefsleuf 4 – profielput 4/W met spoor 49 (foto: I. Roovers)

Laag 1: 0 – ca. 0,15 m = Ap1-horizont

- lemig zand textuur, grijsbruine kleur
- organisch houdende laag
- compact en droog
- houtskoolpartikels, roestkleurige vlekken
- doorweven met fijne plantenwortels afnemend naar onder
- scherpe overgang naar laag 2

Laag 2: 0,10/0,15 m – ca. 0,20 m = bovenste vulling van de gracht = **spoor 49**

- lemig zand textuur, roodbruine kleur
- 90% roestkleurige vlekken, houtskoolpartikels, 1 fragment kwartsiet, baksteenpartikels en baksteenfragmenten, 1 scherp roodbakkerend geglaazuurd aardewerk
- scherpe overgang naar laag 2

Laag 3: 0,10/0,15 m – ca. 0,20 m = bovenste vulling van de gracht = **spoor 49**

- lemig zand textuur, helderbruine kleur
- 90% roestkleurige vlekken, houtskoolpartikels, 1 fragment kwartsiet, baksteenpartikels en baksteenfragmenten
- scherpe overgang naar laag 2

Laag 4: 0,10/0,15 m – ca. 0,20 m = bovenste vulling van de gracht = **spoor 49**

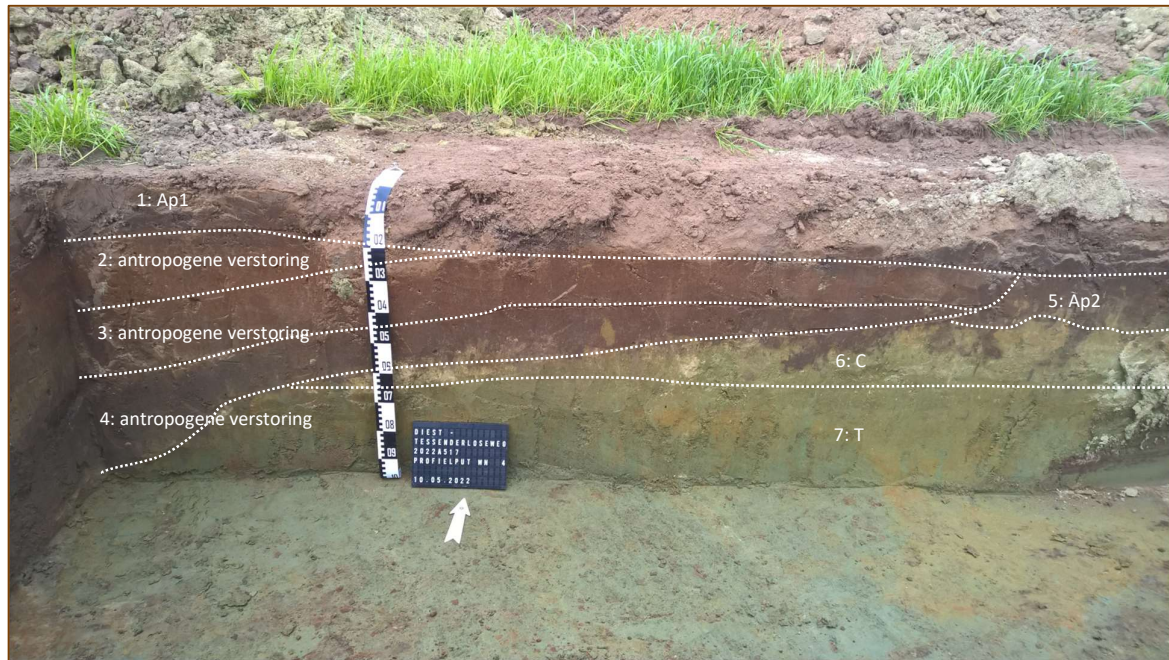
- kleiig zand textuur, kleverig, donkerbruin-zwarte kleur
- 90% roestkleurige vlekken
- houtskoolpartikels, 1 fragment kwartsiet, baksteenpartikels en baksteenfragmenten, 1 fragment geglaazuurd aardewerk
- scherpe overgang naar laag 2

Laag 5: vanaf 0,90 m = Tertiair klei-zandsubstraat (formatie van Diest)

- donkergroene tot grijsblauwe kleur
- zeer compact en vochtig, roestvlekken

PROFIELPUT 4/WN - PROEFSLEUF 4

In de noordelijke profielwand is in het bodemprofiel deels bewaard en deels antropogeen verstoord. De antropogene verstoring betreft een snede van de gracht (**spoor 49**).

Figuur 8: proefsleuf 4 – profielput W – N zijde met spoor 49 (foto: I. Roovers)

Laag 1: 0 – ca. 0,25 m = Ap1-horizont

- lemig zand textuur, grijsbruine kleur
- organisch houdende laag, roestkleurige vlekken
- compact en droog
- verspreid doorweven met fijne plantenwortels afnemend naar onder
- houtskoolpartikels
- scherpe overgang naar laag 2

Laag 2-3-4: 0,25 – 0,95m = antropogene verstoring = **spoor 49**

Laag 2: bovenste vulling van de gracht

- lemig zand textuur, roodbruine kleur
- 90% roestkleurige vlekken, houtskoolpartikels, 1 fragment kwartsiet, baksteenpartikels en baksteenfragmenten, 1 scherp roodbakkend geglaazuurd aardewerk
- scherpe overgang naar laag 2

Laag 3: middelste vulling van de gracht

- lemig zand textuur, helderbruine kleur
- 90% roestkleurige vlekken, houtskoolpartikels, 1 fragment kwartsiet, baksteenpartikels en baksteenfragmenten
- scherpe overgang naar laag 2

Laag 4: onderste vulling van de gracht

- kleiig zand textuur, kleverig, donkerbruin-zwarte kleur
- 90% roestkleurige vlekken
- houtskoolpartikels, 1 fragment kwartsiet, baksteenpartikels en baksteenfragmenten, 1 fragment geglaazuurd aardewerk
- scherpe overgang naar laag 2

Laag 5: 0,29m – ca. 0,50m = Ap2

- lemig zand textuur, roodbruine kleur met sporadisch okerkleurige en groene vlekje, roestkleurige vlekken
- compact en vochtig
- diffuse overgang naar C-horizont, bioturbatie aan de ondergrens

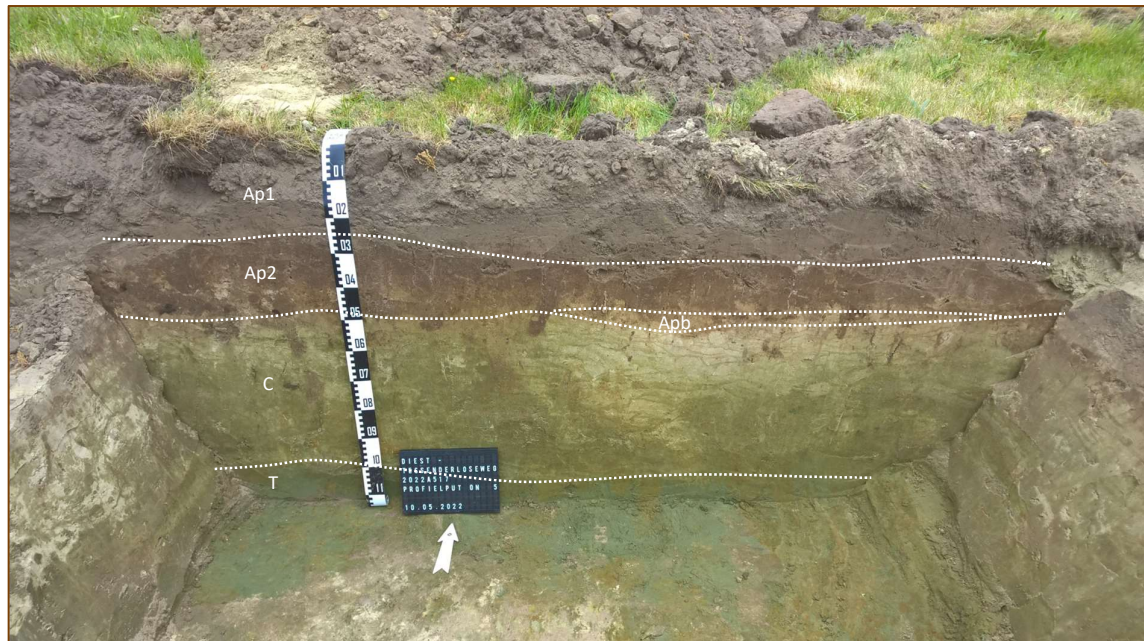
Laag 6: 0,50-0,70m = C-horizont

- fijn zand textuur, lichtgroene kleur met beige tot witte vlekken aan de bovengrens die dan geleidelijk overgaat in een heldergroene kleur
- compact en vochtig
- roestvlekken vanaf -0,60m
- voorkomen van wit grind aan de ondergrens

Laag 7: vanaf 0,75 m = Tertiair klei-zandsubstraat (formatie van Diest)

- idem PP4 W

PROFIELPUT 5/O - PROEFSLEUF 5

Figuur 9: proefsleuf 5 – profielput O/N (foto: I. Roovers)

Laag 1: 0m – 0,25m = Ap1-horizont

- lemig zand textuur, grijsbruine kleur
- compact en droog
- verspreid doorweven met fijne plantenwortels afnemend naar onder
- houtskoolpartikels, roestkleurige vlekken
- scherpe overgang naar Ap2

Laag 2: 0,25m – 0,50m = Ap2-horizont

- lemig zand textuur, helderbruine kleur met sporadisch beige vlekjes
- compact en vochtig
- bovenaan fijne plantenwortels, roestkleurige vlekken
- diffuse overgang naar C, bioturbatie aan de ondergrens

Laag 3: 0,50m - 0,60m = Apb begraven bodem (oude akkerlaag)

- lemig zand textuur, lichtbruine kleur
- compact en vochtig
- scherpe ondergrens

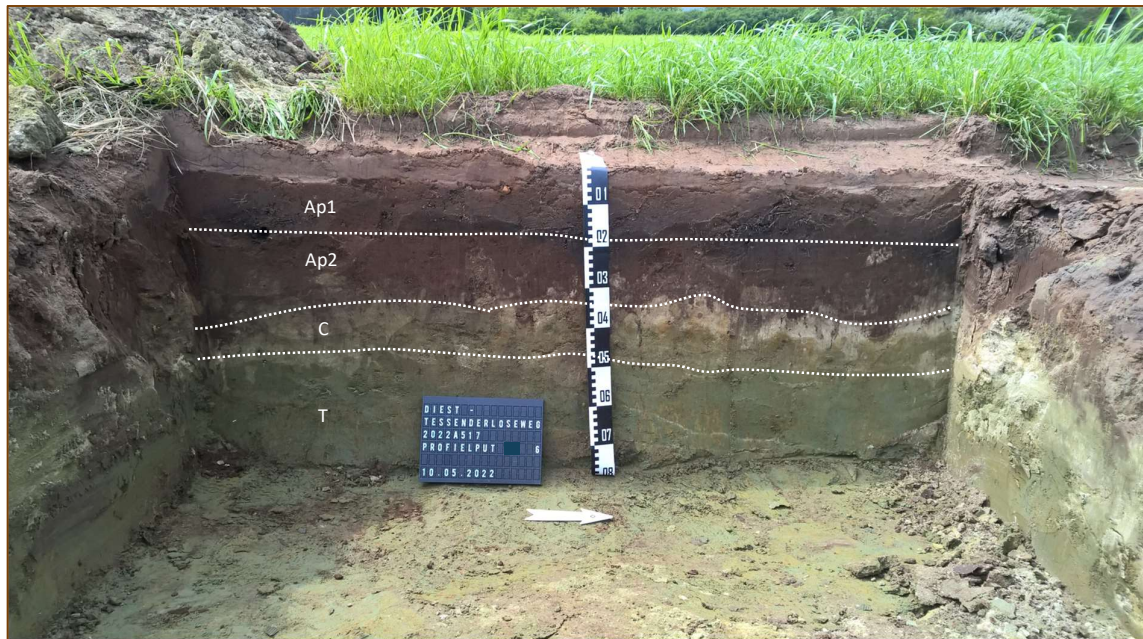
Laag 4: 0,50m – 1,00m = C-horizont

- fijn zand textuur, lichtgroene kleur met beige tot witte vlekken aan de bovengrens die dan geleidelijk overgaat in een heldergroene kleur
- compact en vochtig
- roestvlekken vanaf -0,60m
- voorkomen van wit grind aan de ondergrens

Laag 5: vanaf 0,62/0,72m = Tertiair klei-zandsubstraat (formatie van Diest)

- klei-zand textuur
- donkergroene tot grijsblauwe kleur
- zeer compact en vochtig
- wit grind
- roestvlekken

PROFIELPUT 6/W - PROEFSLEUF 6

Figuur 10: proefsleuf 6 – profielput W (foto: I. Roovers)

Laag 1: 0m – 0,20m = Ap1-horizont

- lemig zand textuur
- grijsbruine kleur
- compact en droog
- verspreid doorweven met fijne plantenwortels afnemend naar onder, houtskoolpartikels, roestkleurige vlekken
- scherpe overgang naar Ap2

Laag 2: 0,25m – 0,50m = Ap2-horizont

- lemig zand textuur
- helderbruine kleur met sporadisch beige vlekjes
- compact en vochtig
- bovenaan fijne plantenwortels, roestkleurige vlekken
- diffuse overgang naar C, bioturbatie aan de ondergrens

Laag 3: 0,50m – 1,00m = C-horizont

- fijn zand textuur
- lichtgroene kleur met beige tot witte vlekken aan de bovengrens die dan overgaat in een heldergroene kleur
- compact en vochtig
- roestvlekken vanaf -0,57m
- wit grind aan de ondergrens

Laag 4: vanaf 0,62/0,72m = Tertiair klei-zandsubstraat (formatie van Diest)

- klei-zand textuur
- donkergroene tot grijsblauwe kleur
- zeer compact en vochtig
- wit grind
- roestvlekken

PROFIELPUT 7/W - PROEFSLEUF 7

Proefsleuf 7 is uitgegraven in de verstoorde zone van het vroegere woonerf. De profielput was volledig antropogeen verstoord tot op een diepte van 1,10m -mv en omvat één bruinzwart humusrijk pakket vermengd met bouwpuin dat rechtstreeks op de tertiaire laag rust op een diepte van 1m -mv.

3.1.2. Besluit bij het bodemkundig onderzoek

De belangrijkste aanwezige bodemstructuren over het ganse terrein zijn de Ap-horizonten, de C-horizont en daaronder de tertiaire zandige kleilaag van de formatie van Diest. Een B-horizont werd niet waargenomen.

1) Ap-horizonten

De Ap-horizonten zijn humusrijk en hebben een dikte van 40 tot 50 cm. In de meeste profielputten zijn twee Ap-horizonten waarneembaar. De **Ap1** is antropogeen en bestaat uit grijsbruin lemig zand en vormt de bovenste horizont met een dikte van 10 tot 25cm. De ondergrens is overal scherp afgelijnd. Het betreft de huidige ploeglaag. De **Ap2** is eveneens antropogeen en bestaat uit donkergrijs lemig zand en heeft een dikte van 15 tot 25cm. De ondergrens vertoont in de meeste profielen zware sporen van bioturbatie. In profielput 3W nemen we nog een **Apb** waar onder de Ap2. Het betreft een begraven akkerlaag die we ook waarnemen in het noordprofiel van PP6.

De roestbruine verkleuringen in de Ap-horizonten zijn te wijten aan grondwaterpercolatie. We merken op dat er op dit terrein regelmatig wateroverlast ontstaat bij langdurige regenval.

Onder de Ap1/Ap2, respectievelijk onder de Ap1 nemen we in PP1 en PP3 antropogene verstoringen waar. In PP1 betreft het een greppel die over een afstand van ca. 1.85m bewaard is in het Z profiel van de sleufwand (**spoor 1**). In het W en N profiel van PP3 gaat het om een gracht (**spoor 49**).

2) C-horizont

De Ap-horizonten liggen op de C-horizont die bestaat uit dekzandafzettingen van zeer fijn zand. De kleur is overwegende lichtgroen-grijs met lichtbeige tot witte vlekken aan de bovengrens die dan overgaan in een heldergroene kleur naar de ondergrens toe. De dikte van de C-horizont loopt op van 20 tot 40cm in de zuidelijke profielputten naar meer dan 50cm in de noordelijke profielputten. Roestverschijnselen komen voor vanaf ca. 60cm -mv.

3) Tertiaire kleilaag

Op een wisselende diepte van 0,65cm tot 1,00m -mv komt een substraat (w). Het betreft de formatie van Diest die bestaat uit groene tot blauwgrijze compacte zandige klei.

De eigenschappen van de bodemprofielen sluiten aan bij de op deze percelen gekarteerde bodem wSdmc. Het plaggendek is nergens dikker dan 50cm.

De grondwatertafel is in geen enkele profielput bereikt.

3.2 Verslag van het proefsleuvenonderzoek

1.2.1. Proefsleuven en kijkvensters

PROEFSLEUF 1

Figuur 11: Proefsleuf 1 (O naar W)(foto: P. Cosyns)

Figuur 12: proefsleuf 1 (W naar O) en PP1/W (foto: P. Cosyns)

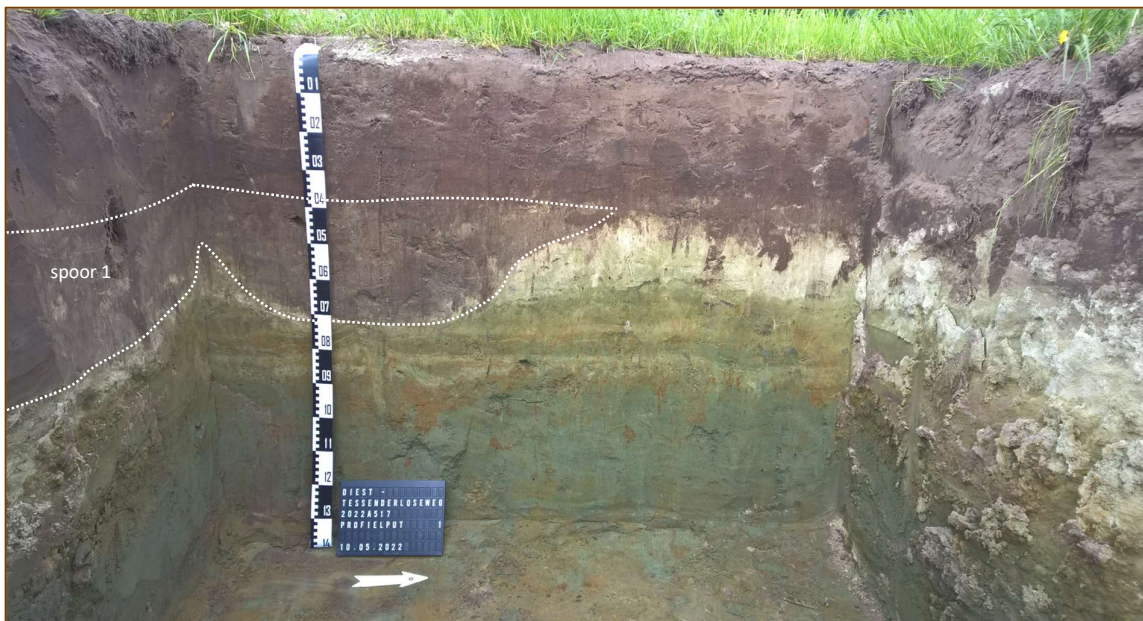
Proefsleuf 1 is 38,34m lang. Aan de westkant is een profielput (PP1) aangelegd.

Er zijn 5 sporen aangeduid in het vlak waarvan 2 antropogene en 3 natuurlijke:

- Antropogene sporen:
 - **Spoor 1** is een greppel met zwarte, scherp afgelijnde vulling (figuur 12-13-14). Vondsten: VN2-VN3.
 - **Spoor 2** tekent zich af in de westelijke helft van de sleuf (figuur 12). Het betreft een gracht van ca. 4,6 m breed waarvan we het verloop over een afstand van ca. 38 m kunnen volgen in sleuf 2 (spoor 6), kijkvenster 1 (spoor 47), sleuf 3 (spoor 48) en sleuf 4 (spoor 49).
- Natuurlijke sporen
 - **Sporen 3, 4 en 5.** Tijdens het couperen is vastgesteld dat het geen antropogene maar natuurlijke sporen betrof. In het profiel werd enkel bioturbatie vastgesteld. De natuurlijke sporen zijn niet individueel gefotografeerd en geregistreerd.

Figuur 13: Proefsleuf 1 – spoor 1 in het vlak en in PP 1/WZ (greppel)(foto: I. Roovers)

Figuur 14: Proefsleuf 1 – coupe spoor 1 in PP1/W (greppel)(foto: I. Roovers)

PROEFSLEUF 2

*Figuur 15: Proefsleuf 2 en PP2/O (O naar W)
(foto: P. Cosyns)*

*Figuur 16: Proefsleuf 2 (W naar O)
(foto: P. Cosyns)*

Proefsleuf 2 is 20,84m lang. Aan de oostzijde is een profielput aangelegd. Vondsten in het vlak: MD1 en MD2. Er zijn 2 sporen aangeduid in het vlak:

- Antropogene sporen:
 - **Spoor 6** is de greppel die zich uitstrekt over de sleuven 1-2-3-4 en kijkvenster 1 (figuur 15-16-17). De greppel heeft in het vlak uit twee vullingen die scherp zijn afgeijnd. Eén vulling is roodbruin en heeft een vaste samenstelling met 90% roestkleurige vlekken en bevat houtskoolpartikels. De andere vulling is donkerbruin-zwart en heeft een kleverige samenstelling. De vulling bevat 90% roestkleurige vlekken, houtskoolpartikels, een kwartsiet fragment en baksteenfragmenten.
 - **Spoor 7** is een ondiepe kuil van ca. 1m x 0,20m met zwartbruine zandige vulling. Het spoor is steriel en kan niet gedateerd worden (figuur 18-19).

Figuur 17: Proefsleuf 2 – spoor 6 (greppel)(foto: I. Roovers)

Figuur 18: Proefsleuf 2 – spoor 7 (foto: I. Roovers)

Figuur 19: Proefsleuf 2 – spoor 7 (foto: I. Roovers)

PROEFSLEUF 3

Figuur 20: Proefsleuf 3 (foto: P. Cosyns)

Figuur 21: Proefsleuf 3 en PP3/O (Foto: P. Cosyns)

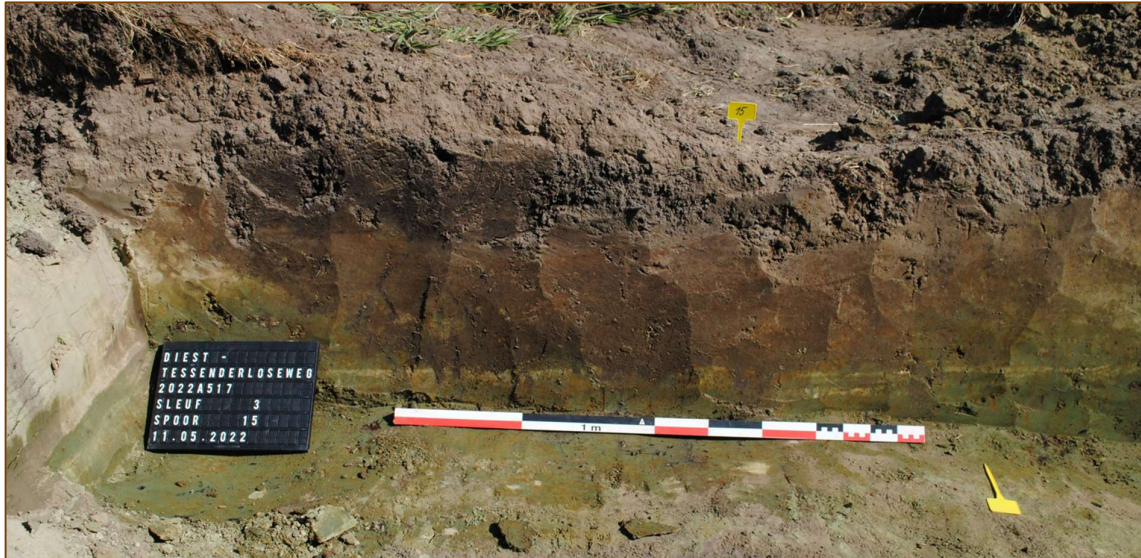
Proefsleuf 3 is 43,72 m lang. Aan het westelijke uiteinde is een profielput aangelegd. Vondsten in het vlak: MD3, MD7 en MD8. Er zijn 11 sporen aangeduid in het vlak waarvan 7 van antropogene en 4 van natuurlijke oorsprong.

Antropogene sporen

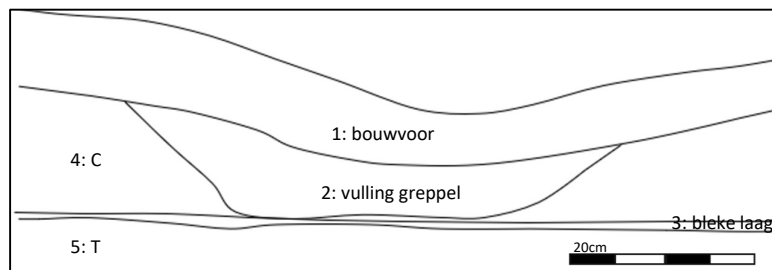
- **Sporen 8, 9 en 13** zijn ovaalvormige ondiepe kuilen met bruine tot donkerbruine vulling (figuur 31-32). De sporen zijn steriel en kunnen niet gedateerd worden.
- **Spoor 15 – 16 – 17** betreft een wegtracé met aan beide zijden een greppel. We kunnen het verloop van de weg verder volgen in proefsleuven 5 en 6 over een afstand van ca. 37m.
 - **Spoor 15** (figuur 22-23-24-25-26) betreft de westelijke greppel met een breedte van ca. 1.8m, bewaard tot ca. 0,40m -mv. De greppel werd uitgegraven tot op de kleihoudende tertiaire laag en heeft een vlakke bodem. Het tracé is nog zichtbaar aan de oppervlakte over het volledige plangebied. De twee eiken op dit terrein en een derde eik die op de grens staat van het plangebied met de Tessenderloseweg staan op een rij ten westen van spoor 15 (figuur 25-26).
 - **Spoor 16** is een aarden weg. In het profiel stellen we vast dat de weg niet werd verhard met materialen zoals steen, baksteen of kassei. De ondergrens van het spoor is diffuus. De harde en vaste vulling is bleekbruin. Het spoor vertoont roestvlekken en is steriel (fig. 24-25). Vondst: VN6.
 - **Spoor 17** betreft de oostelijke greppel die werd uitgegraven langs de verharde weg. De vulling bestaat uit 2 pakketten. Het bovenste pakket is egaal bruingrijs en bevat ijzeroer. Het onderste pakket is gelaagd met afwisselend donkerbruine venige laagjes en zandige witte laagjes. In kijkvenster 2 kunnen we het verloop van het spoor over een afstand van ca. 10 m volgen. De greppel is uitgegraven tot op de tertiaire kleilaag (figuur 28-29-30).
- **Spoor 48** is de hogergenoemde greppel waarvan we het tracé ook kunnen volgen in proefsleuven 1 en 2 en in kijkvenster 2 (figuur 33-34). Vondst: VN8

Natuurlijke sporen

- **Sporen 10, 11, 12 en 14.** Tijdens het couperen is vastgesteld dat het geen antropogene maar natuurlijke sporen betrof. In het profiel werd enkel bioturbatie waargenomen. De natuurlijke sporen zijn niet individueel gefotografeerd en geregistreerd.

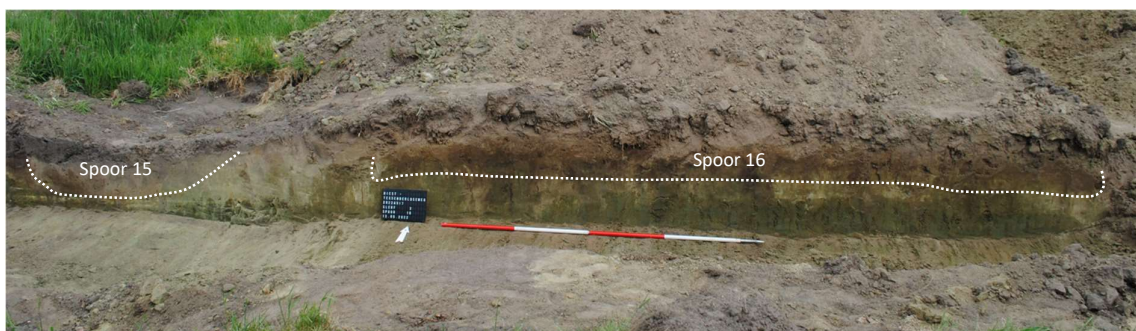
Figuur 22: Proefsleuf 3 – coupe spoor 15 – W greppel (Foto: P. Cosyns)

Figuur 23: proefsleuf 3 – profieltekening coupe spoor 15 (Tekening: P. Cosyns)

Beschrijving van het profiel

- Laag 1: donkerbruin-grijze vulling. Fragmenten van ijzeroer.
- Laag 2: bruine homogene vaste vulling.
- Laag 3: bleekbeige-witte vaste vulling.
- Laag 4: C-horizont. Groengrijs dekzand.
- Laag 5: Tertiaire zandige groene tot groenblauwe klei.

Figuur 24: Proefsleuf 3 – coupe sporen 15 en 16 – W greppel en weg (Foto: I. Roovers)

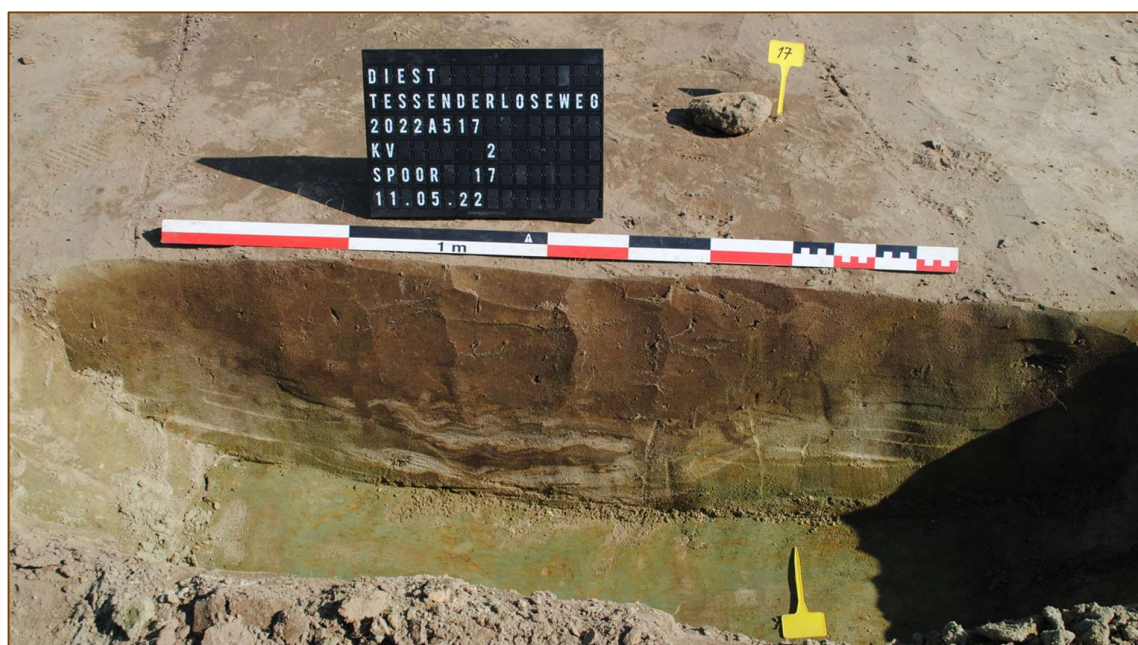
Figuur 25: Zicht op proefsleuf 3 en NO zone van kijkvenster 2 – coupe sporen 15 en 16 – W greppel en aarden weg. De greppel is nog zichtbaar in het landschap, de eik ten westen van de greppel (foto: I. Roovers)

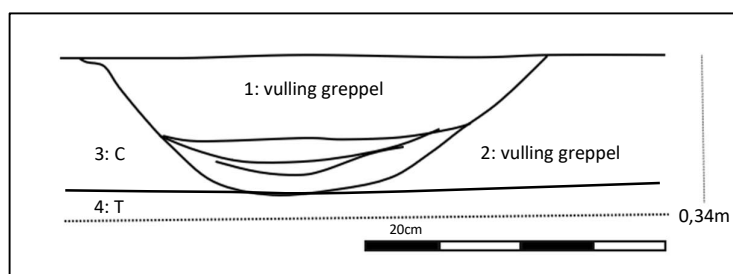
Figuur 26: Aanduiding van het tracé van de westelijke greppel die nog zichtbaar is in het landschap. De eiken staan ten westen van de greppel (foto: I. Roovers)

Figuur 27: Proefsleuf 3 – coupe spoor 16 – aarden weg (foto: I. Roovers)

Figuur 28: Proefsleuf 3 – coupe spoor 17 – O greppel (foto: P. Cosyns)

Figuur 29: Proefsleuf 3 – coupe spoor 17 – O greppel (tekening: P. Cosyns)

Beschrijving van het profiel

- Laag 1: donkerbruin-grijze vulling. Fragmenten van ijzeroer.
- Laag 2: pakket van afwisselend donkerbruine venige laagjes en witte zandlaagjes.
- Laag 5: C-horizont. Groengrijs deksand.
- Laag 6: Tertiaire zandige groene tot groenblauwe klei.

Figuur 30: Proefsleuf 3 – coupe spoor 17 – O greppel (foto: P.Cosyns)

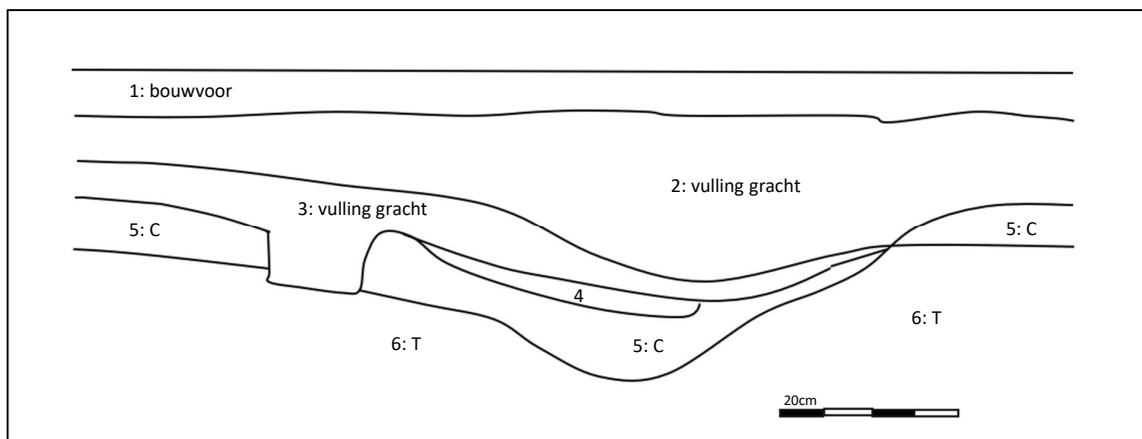
*Figuur 31: Proefsleuf 3 – spoor 9 - kuil
(foto: I. Roovers)*

*Figuur 32: Proefsleuf 3 – spoor 12 (natuurlijk) en
spoor 13 (antropogeen) – kuil (foto: I. Roovers)*

Figuur 33: Proefsleuf 3 – coupe spoor 49 – gracht in PP3 (foto: I. Roovers)

Figuur 34: proefsleuf 3 – profieltekening spoor 41 – PP3 W/N (tekening: I. Roovers)

Beschrijving van het profiel

- Laag 1: bouwvoor of Ap1
- Laag 2: roestkleurig homogeen zandig en vast pakket. Grindfragmenten, houtschool- en baksteenpartikels.
- Laag 3: bruinzwart homogeen kleig zand pakket. Zwart-beige-groen gevlekt. Houtschool- en baksteenpartikels.
- Laag 4: zwarte losse en gelaagde vulling, beige-groen gevlekt. Houtschool- en baksteenpartikels.
- Laag 5: C-horizont. Groengrijs dekzand.
- Laag 6: Tertiaire zandige groene tot groenblauwe klei.

PROEFSLEUF 4

Figuur 35: Proefsleuf 4 (W naar O) (foto: P. Cosyns)

Figuur 36: Proefsleuf 4 (O naar W) (foto: P. Cosyns)

In het vlak van proefsleuf 4 zijn geen sporen geregistreerd. Vondsten in het vlak: MD9. In de westelijke profielput is de reeds vermelde gracht (PP3 - spoor 48, KV1 spoor 47, sleuf 2 spoor 6 en sleuf 1 spoor 2) nog zichtbaar in het westelijke en het noordelijke profiel. De gracht betreft hier **spoor 49**. Vondst: **VN9**.

Figuur 37: Proefsleuf 4 – PP4/W (foto: I. Roovers)

Figuur 38: Proefsleuf 4 – PP4/W N zijde (foto: I. Roovers)

PROEFSLEUF 5

Figuur 39: Proefsleuf 5 (W naar O)
(Foto: P. Cosyns)

Figuur 40: Proefsleuf 5 (O naar W) en PP5/O
(Foto: P. Cosyns)

Vondsten in het vlak: MD4, MD5 en MD6.

Er werden 11 sporen aangeduid in het vlak waarvan 8 antropogene sporen en 3 natuurlijke sporen. Antropogene sporen:

- **Spoor 18** is een ovaalvormige ondiepe kuil met een zwartbruine zandige vulling gevlekt met zwarte, witte en groene lenzen (figuur 41). Een datering is niet mogelijk. De kuil was steriel.
- **Sporen 22-23 en sporen 51-52** zijn karrensporen (figuur 42-43). Sporen 22-23 waren zichtbaar in het vlak. De sporen 51-52 zijn in het profiel aan het licht gekomen. De sporen tekenen zich af ten westen van het wegtracé. De sporen zijn ca. 0,20 tot 0,25m bewaard onder de bouwvoor. De vaste donkerbruine en zandige vulling bevat houtskool- en sporadisch baksteenpartikels. De sporen zijn steriel en kunnen niet gedateerd worden.
- **Spoor 24, 25A en 25B** betreft het wegtracé met aan weerszijden de greppels (figuur 40-44). We kunnen het verloop van de weg volgen in proefsleuf 3 (sporen 15-16-17) en proefsleuf 6 (spoor 31 en 34). Er werd geen dateerbaar materiaal aangetroffen.

Natuurlijke sporen:

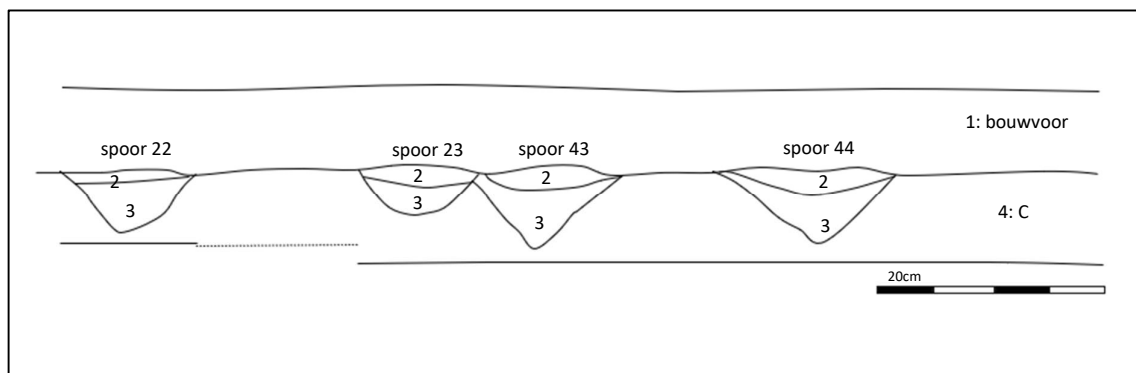
- **Sporen 19, 20 en 21.** Tijdens het couperen is vastgesteld dat het geen antropogene maar natuurlijke sporen betrof. In het profiel werd enkel bioturbatie waargenomen. De natuurlijke sporen zijn niet individueel gefotografeerd en geregistreerd.

Figuur 41: Proefsleuf 5 – coupe spoor 18 – kuil (foto: I. Roovers)

Figuur 42: Proefsleuf 5 – coupe van twee karrensporen. Sporen 22-23, en sporen 43-44 (foto: I. Roovers)

Figuur 43: Proefsleuf 5 – profieltekening van twee karrensporen. Sporen 22-23 en sporen 51-52 (tekening: I. Roovers)

Beschrijving van het profiel

- Laag 1: bouwvoor.
- Laag 2: helderbruine vaste vulling. Houtskool- en baksteenpartikels.
- Laag 3: donkerbruine vaste vulling. Houtskool- en baksteenpartikels.
- Laag 4: C-horizont. Groengrijs dekzand.
- Laag 5: Tertiaire zandige groene tot groenblauwe klei.

Figuur 44: Proefsleuf 5 – coupe spoor 25B (foto: I. Roovers)

PROEFSLEUF 6

Figuur 45: Proefsleuf 6 (W naar O) (Foto: P. Cosyns)

Figuur 46: proefsleuf 6 (O naar W) (Foto: P. Cosyns)

Proefsleuf 6 is 37,90 m lang. Aan het westelijke uiteinde is een profielput aangelegd. Er werden 11 sporen aangeduid in het vlak waarvan 6 antropogene sporen en 5 natuurlijke sporen. Vondsten in het vlak: VN10 en VN11.

Antropogene sporen

- **Spoor 27 en 28** is het karrenspoor dat ook zichtbaar was in het vlak in sleuf 5 (sporen 22-23). Bij het couperen hebben we het tweede karrenspoor, zichtbaar in sleuf 5 (sporen 51-52) niet waargenomen. Er werd geen dateerbaar materiaal aangetroffen.
- **Spoor 31 en 34** betreft het wegtracé met de westelijke greppel en het wegtracé. De weg is niet gecoupeerd, de greppel wel. We kunnen het verloop van de weg volgen in proefsleuf 3 (sporen 15-16-17) en proefsleuf 5 (spoor 24-25A-25B). Er werd geen dateerbaar materiaal aangetroffen.
- **Sporen 32 en 33** zijn recente verstoringen. Het betreft twee kuilen in het wegtracé waarin 20ste eeuwse materiaal is aangetroffen.

Natuurlijke sporen

- **Sporen 26, 29, 30, 35 en 36.** Tijdens het couperen is vastgesteld dat het geen antropogene maar natuurlijke sporen betrof. In het profiel werd enkel bioturbatie waargenomen. Enkel **spoor 30** is gefotografeerd omdat dit spoor eventueel antropogeen is (figuur 48). Er is geen dateerbaar materiaal aangetroffen.

Figuur 47: Proefsleuf 6 - coupe sporen 27-28 - karrenspoor (foto: I. Roovers)

Figuur 48: Proefsleuf 6 - coupe spoor 30 – natuurlijk/onzekeer (foto: I. Roovers)

Figuur 49: Proefsleuf 6 - coupe spoor 31 - greppel (foto: I. Roovers)

Figuur 50: Proefsleuf 6 - coupe spoor 32 - kuil (foto: I. Roovers)

PROEFSLEUF 7

Figuur 51: proefsleuf 7 (W naar O) (Foto: P. Cosyns)

Figuur 52: proefsleuf 7 (O naar W) (Foto: P. Cosyns)

Tijdens de controleboringen toegevoegd aan de bureaustudie 2020K173 was duidelijk dat de noordelijke zone van het plangebied, waar zich het vroegere agrarische woonerf bevond, diepgaand verstoord was.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is proefsleuf 7 gegraven tot in de zuidgrens van de verstoorde zone. De proefsleuf is 38,80 m lang. Er zijn uitsluitend recente verstoringen waargenomen in het vlak. Bij het uitgraven kwam bouwafval zoals plastic buizen, harde plastic, glas, isolatiemateriaal en baksteenfragmenten aan het licht. De sleuf is voldoende diep uitgegraven tot 0.15 – 0.20m in de C-horizont om dieperliggende bewaarde archeologische sporen niet te missen maar de toplaag van de C-horizont is volledig geroerd.

Aan het westelijke uiteinde is een profielput aangelegd die antropogeen verstoord bleek. De profielput omvat een bruinzwart humusrijk pakket vermengd met roestbruin zand dat rechtstreeks op de tertiaire laag rust op een diepte van 1 m tot 1.10 m -mv.

KIJKVENSTER 1

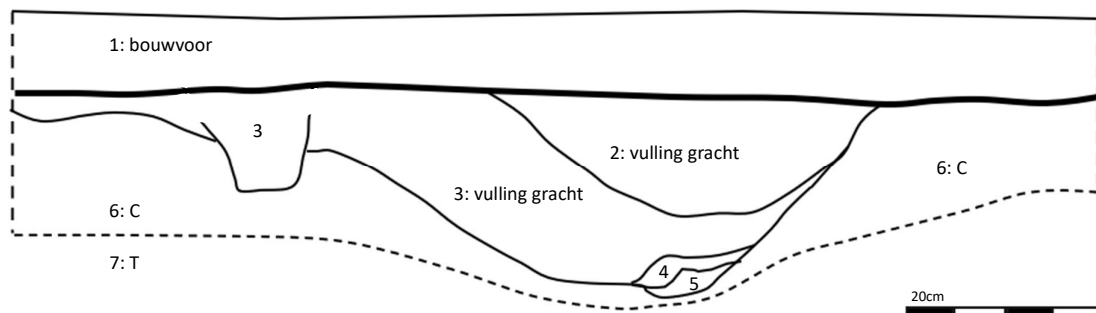
Kijkvenster 1 is 3.60 m x 7.70 m en werd uitgegraven tussen proefsleuf 2 en 3.

Figuur 53: Kijkvenster 1 (foto: P. Cosyns)

In kijkvenster 1 is een tweede coupe gemaakt van de greppel waarvan we het verloop kunnen volgen in de sleuven 1-2-3. De greppel werd onder het maaiveld in het vlak aangesneden waarbij twee verschillende vullingen met een scherpe aflijning zich aftekenden. Vulling 2 is roodbruin en heeft een vaste samenstelling met 90% roestkleurige vlekken en bevat houtskoolpartikels. De vulling oversnijdt vulling 3 die donkerbruin-zwart is en zwart-beige-groene-gele vlekken bevat. De samenstelling is kleiig. De vulling bevat roestkleurige vlekken, houtskoolpartikels, kwartsiet- en baksteenfragmenten.

De dikke lijn op de tekening is het niveau van de verdieping op 0.50m -mv die in het midden van het kijkvenster is aangebracht.

Figuur 54: kijkvenster 2 – profieltekening spoor 47 - N zijde (tekening: P. Cosyns)

Beschrijving van het profiel

- *Laag 1: bouwvoor of Ap1*
- *Laag 2: roodbruin homogeen zandig en vast pakket. Grindfragmenten, houtskool- en baksteenpartikels.*
- *Laag 3: donkerbruin-zwart homogeen kleig pakket. Zwart-beige-groen gevlekt. Houtskool- en baksteenpartikels.*
- *Laag 4: blauw-beige gevlekt.*
- *Laag 5: blauw-groen gevlekt. Gelaagde vulling.*
- *Laag 6: C-horizont. Groengrijs dekzand.*
- *Laag 7: Tertiaire zandige groene tot groenblauwe klei.*

We hebben de sporen uitgehaald om dateerbaar materiaal te recuperen. Er zijn slechts 2 fragmenten aardewerk gevonden.

KIJKVENSTER 2

Omdat proefsleuf 4 niet is doorgetrokken tot aan weg -om de wortels van de grote eik te sparen- is kijkvenster 2 aangelegd om de zone tussen de boom en de straat te screenen. Het kijkvenster van ca. 2m op 25.65m verbindt de sleuven 3 en 5 (figuur 3). Bij het machinaal uitgraven was er in de zuidelijke zone niet diep genoeg gegaan. We hebben manueel nog ca. 15 cm extra afgeschaafd om de sporen bloot te leggen.

Figuur 55: Kijkvenster 2 ZN (foto: P. Cosyns)

Figuur 56: Kijkvenster 2 NZ (foto: P. Cosyns)

Vondsten in het vlak: MD10. Er zijn 12 sporen aangeduid in het vlak waarvan 4 antropogene en 8 natuurlijke:

Antropogene sporen

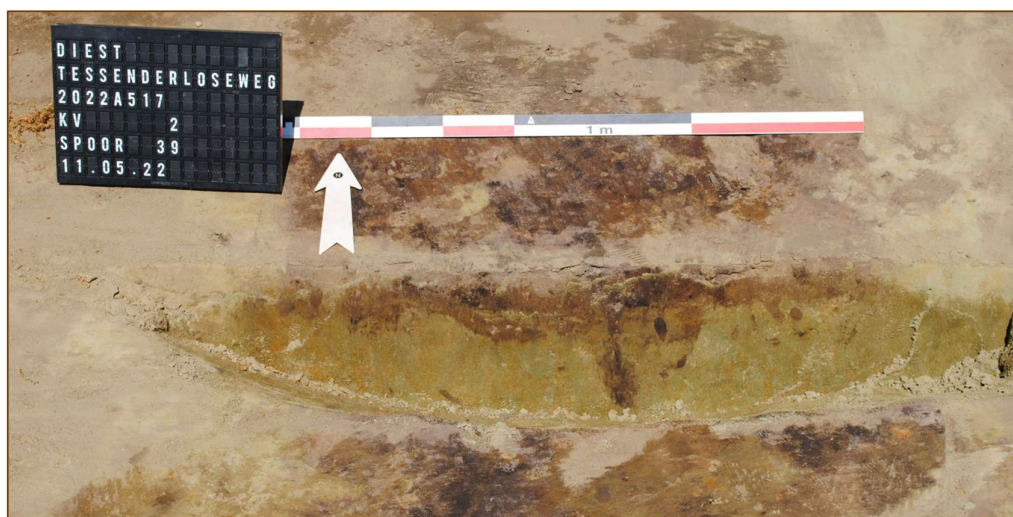
- **Spoor 17** is de oostelijke greppel langs de aarden weg. Het spoor is besproken onder punt 3.1.3 proefsleuf 3. In kijkvenster 2 is het verloop te volgen over een afstand van ca. 10m (Figuur 53). De gelaagdheid onderaan in het profiel van het spoor wijst erop dat de greppel een geruime tijd open heeft gelegen (figuur 52).
- **Spoor 39** is een ondiep bewaarde greppel met vlakke bodem en een homogene bruinzwarte vulling (Figuur 58). Het spoor is slechts 5cm bewaard onder het vlak en is vermoedelijk een greppel die werd gegraven voor beplanting langs de aarden weg. Er is geen dateerbaar materiaal aangetroffen.
- **Sporen 43 en 44** zijn vierkante kuilen met een homogene bruine vulling, respectievelijk 0,22m en 0,15m bewaard onder het vlak (Figuur 59). Er is geen dateerbaar materiaal aangetroffen.

Natuurlijke sporen

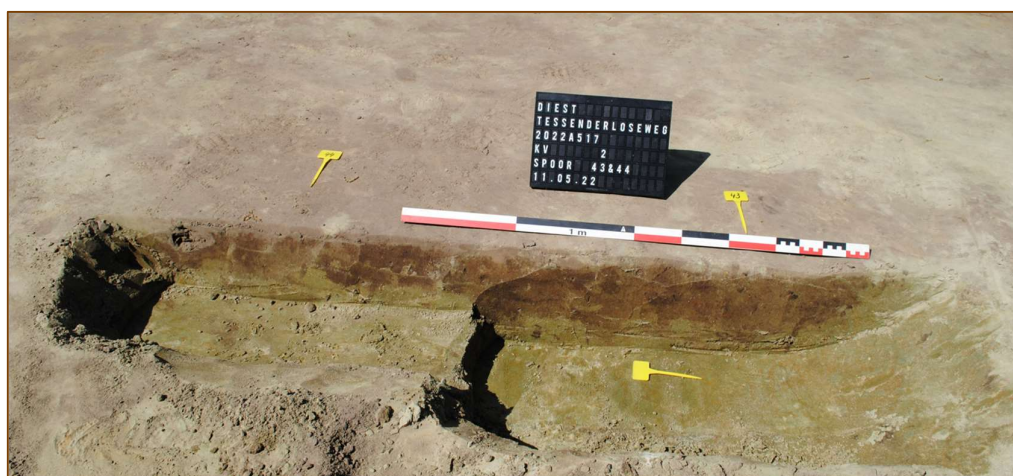
- **Sporen 37, 38, 39, 40, 41, 42, 45, 46** bleken tijdens het couperen natuurlijke sporen. Ze zijn niet individueel geregistreerd of gefotografeerd.

Figuur 57: Kijkvenster 2 – spoor 17 – oostelijke greppel naast aarden weg (foto: P. Cosyns)

Figuur 58: Kijkvenster 2 – spoor 39 – greppel (foto: I. Roovers)

Figuur 59: Kijkvenster 1 – sporen 43-44 – kuilen (foto: P. Cosyns)

3.2 Het aardewerk

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is weinig aardewerk aangetroffen (figuur 61-62-63-64). De antropogene sporen zijn na het couperen leeggehaald om dateerbaar materiaal te kunnen recupereren.

De grootste materiaalgroep betreft roodbakkend geglaazuurd aardewerk (**VN1, VN5, VN7, VN9 en VN10**). Het is kook- en/of tafelgerei en behoort tot Bartels 2de of 3de periode, ca. 1450-1700/1700-1900. De fragmenten zijn klein en onvoldoende kenmerkend om een verfijning in de typologie toe te laten. Gebaseerd op de eigenschappen van het glazuur dat dekkend, hard en glanzend is, en op beide zijden van de fragmenten voorkomt, opteren we voor een datering ten vroegste vanaf de 17de eeuw tot 1900.⁷

Ook grijsbakkend steengoed is vertegenwoordigd (**VN6, VN8 en VN11**). Het steengoed betreft keuken- en/of tafelwaar en behoort tot Bartels 4de periode, ca. 1680-1900. **VN6** is een wandfragment van een grote voorraadpot en sluit aan het bruin gespikkelde zoutglazuur uit Frechen en Raeren. De breuk is lichtgrijs, de klei is gezuiverd. Het fragment is onvoldoende kenmerkend om een verfijning in de typologie toe te laten. **VN8** is een bodemfragment van een kruik met vlakke bodem. Ook deze kruik sluit aan bij de zoutglazuuren uit Frechen en Raeren. **VN11** is een bodemfragment van een kruik in grijze zoutglazuur uit Westerwald. De breuk is grijs en de klei is gezuiverd. Ook dit fragment is onvoldoende kenmerkend om typologisch te plaatsen. We dateren vanaf het einde van de 17de eeuw tot 1900.

Figuur 61: Sleuf 1: VN1-VN2-VN3 (foto: I. Roovers)

Figuur 62: Sleuf 3: VN4-VN5-VN6 (foto: I. Roovers)

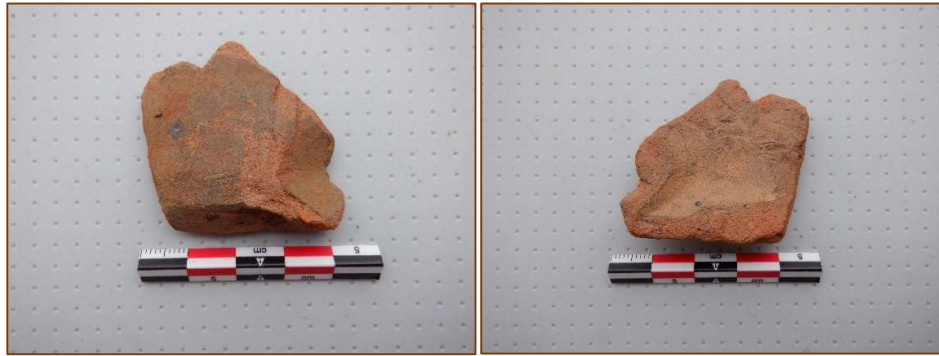
Figuur 63: Sleuf 3: VN7-VN8 en sleuf 4: VN9

Figuur 64: Sleuf 6: VN10-VN11(foto: I. Roovers)

⁷ BARTELS 2011, 105-146.

We vermelden hier ook een bodemfragment van een wielgedraaide kan met licht concave bodem en handgevormde standlobben **MD8** in roodbakend aardewerk. De scherf is aangetroffen in het vlak van proefsleuf 3 tijdens de metaaldetectie en kan niet worden toegewezen aan een spoor (figuur 65). De breuk is rood met een fijne chamotte gemagerde klei. De buitenzijde is spaarzaam geglaazuurd en vertoont enkele donkerbruine loodglazuurdruppels. De binnenzijde is niet geglaazuurd. Net boven de bodem is versiering in concentrische groefjes met spatel aangebracht. Mogelijk betreft het een (water)kan uit de 14de-begin 15de eeuw⁸. Omdat het een eenmalige vondst betreft, kan van het artefact niet meer gezegd worden dan dat het een mogelijke aanwijzing is van menselijke aanwezigheid uit de late middeleeuwen.

Figuur 65: Aardewerkfragment MD8 gevonden tijdens de metaaldetectie (foto: P. Cosyns)

Vondstnr	Sleuf	Locatie	Typologie	Datering
VN1	1	Vlak	Fragment van een steel van een pot in roodbakend geglaazuurd aardewerk, roodbruine harde glazuur aan de binnenzijde en bruine engobe aan de buitenzijde, steelfragment van een pot	ca. 1600-1900
VN2	1	Spoor 1	Wandfragment van een kleine kom in roodbakend geglaazuurd aardewerk, olijfgroene harde glazuur aan binnen- en buitenzijde,	ca. 1600-1900
VN3	1	Spoor 1	Wandfragment/wielgedraaid, roodbakend aardewerk met bruinrijze engobe	ca. 1600-1900
VN4	3	Vlak	2 fragmenten baksteen	Geen
VN5	3	Vlak	Randfragment van een schaal in roodbakend geglaazuurd aardewerk, beige engobe op binnenzijde, roodbruine harde egale glazuur op de buitenzijde	ca. 1600-1900
VN6	3	Spoor 16 Vulling aarden weg	Wandfragment van een grote voorraadpot Grijsbakend steengoed/zoutglazuur, beige matte engobe op binnenzijde en harde bruinrijze gevlekte zoutglazuur op de buitenzijde	ca. 1680-1900
VN7	3	Spoor 47 Laag 3	Wandfragment van een kom Rodbakend geglaazuurd aardewerk, olijfgroene harde glazuur aan binnenzijde, bruinzwarte engobe op buitenzijde	ca. 1680-1900
VN8	3	Spoor 48 Laag 3	Bodemfragment van een kruik in grijsbakend steengoed/zoutglazuur, grijze matte engobe op binnenzijde, grijsbruine gevlekte harde zoutglazuur op de buitenzijde	ca. 1600-1900
VN9	4	PP4 Spor 49 Laag 5	Wandfragment van een kom in roodbakend geglaazuurd aardewerk, olijfgroene harde glazuur op de buitenzijde en roodbruine glazuur op de binnenzijde	ca. 1600-1900
VN10	6	Vlak	Wandfragment van een pot of kom in roodbakend geglaazuurd aardewerk, olijfgroene harde glazuur op de buitenzijde en roodbruine glazuur op de binnenzijde	ca. 1600-1900
VN11	6	Vlak	Bodemfragment van een kruik in grijsbakend steengoed/zoutglazuur, grijze matte engobe op binnenzijde, blauwgrijze harde zoutglazuur op de buitenzijde	ca. 1680-1900

Figuur 66: Aardewerkvondsten

⁸ BARTELS 2011, I, p. 108-109 en II, nrs. 544; 548.

3.3 Metaaldetectie

De metaaldetectie is uitgevoerd tijdens het proefsleuvenonderzoek op 11 mei 2022 door erkend metaaldetectorist Colin Ashcroft⁹. De uitgegraven grond en de sleuven in het vlak zijn daarbij onderzocht.

Naast het doorzoeken van de sporen en verstoringen in het aangelegde vlak van de proefsleuven en kijkvensters is ook de afgegraven grond langs de sleuven onderzocht om getuigenissen te registreren die gerelateerd zijn aan het verdwenen wegtracé dat op basis van oude kaarten minstens teruggaat tot de 18de eeuw, en eventuele menselijke activiteiten erlangs. Er zijn twaalf objecten ingezameld waarvan vier in de sleuven en acht bij het screenen van de afgegraven grond langs de sleuven.

Het ensemble betreft tien metalen objecten en twee fragmenten aardewerk (figuur 67). Op een paar artefacten na die een onbepaalde datering hebben, behoren bijna alle metaaldetectievondsten tot de 17de-18de eeuw.

Vondstnr.	Sleuf	Locatie	Materiaal	Voorwerptype	Datering
MD1	2	oppervlaktevondst in afgegraven grond	pijpaarde	Pijp, steel met aanzet pijpenkop; max. bew. L: 25,7mm; ellipsvormige D: 6,9-8,2 mm (aanzet pijpenkop) – 6,7-7,8 mm; geen stempel	(18 ^{de} -)19 ^{de} eeuw
MD2	2	oppervlaktevondst in afgegraven grond	koperlegering	Munt, oord, Spaanse Nederlanden, opschrift langs rand amper leesbaar aan beide zijden, geen datum leesbaar, maar muntslag onder "CAROL.II" = Karel II, 1665-1700	late 17 ^{de} eeuw
MD3	3	spoor 16 = aarden weg	lood	Musketkogel? (D.: 8,1 mm; gewicht: 1,9 g)	(18 ^{de} -)19 ^{de} eeuw
MD4	5	spoor 24 = westelijke greppel	lood	Musketkogel (D.: 14,8-15,2 mm; gewicht: 16,8 g)	17 ^{de} -18 ^{de} eeuw
MD5	5	spoor 24 = westelijke greppel	lood	Musketkogel (D.: 12,2 mm; gewicht: 8,1 g)	17 ^{de} -18 ^{de} eeuw
MD6	5	spoor 24 = westelijke greppel	lood	Fragmentje (D.: 3,8 mm; gewicht: 0,2 g)	onbepaald
MD7	3	oppervlaktevondst in afgegraven grond	koperlegering	Munt, onleesbaar, onvolledig	17 ^{de} -18 ^{de} eeuw
MD8	3	oppervlaktevondst in afgegraven grond	aardewerk	Bodemfragment roodgebakken aardewerk met engobe aan buitenzijde, vlakke standvoet met brede standlob	late ME/ vroeg-moderne tijd
MD9	4	oppervlaktevondst in afgegraven grond	ijzer	Brokstuk ijzer, zwaar gecorrodeerd	onbepaald
MD10	KV2	oppervlaktevondst in afgegraven grond	koper	Klein klinknageltje	17 ^{de} -18 ^{de} eeuw
MD11	-	oppervlaktevondst in afgegraven grond	koperlegering	Kogel, kogelhuls + gecorrodeerd projectiel, middelgroot kaliber; L: 14,5mm (huls) - 15,5mm (kogel); D: 9,4 mm; opschrift niet leesbaar	midden 20 ^{ste} eeuw
MD12	-	oppervlaktevondst in afgegraven grond	ijzer	Nagel, korte nagel, gesmeed, zwaar gecorrodeerd	onbepaald

Figuur 67: Metaaldetectievondsten (de objecten in vet gedrukt zijn besproken in de tekst)

⁹ OE/ERK/Metaaldetectorist/2017/01444.

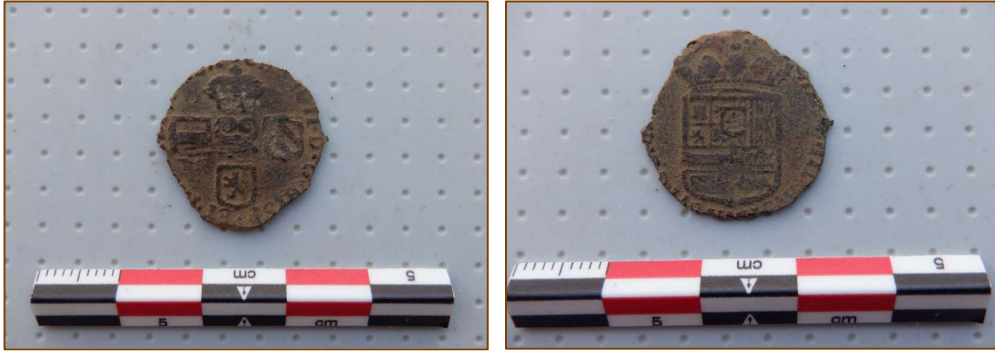
De steel in witte pijpaaarde **MD1** is standaard aanwezig op 18de-19de eeuwse akkers. Al vanaf de 17de eeuw in omloop wordt pijproken heel courant in de 18de en 19de eeuw. Op basis van bestaande typologische kenmerken kan de dikke pijpsteel met ellipsvormige doorsnede beschouwd worden als onderdeel van een 19de eeuwse exemplaar.

Een opmerkelijke vondst is **MD2** (figuur 68). Het betreft een koperen munt uit de Zuidelijke Nederlanden onder Spaans Habsburgs bewind (1555-1712). Hoewel de rand zwaar is aangetast en de tekst langs de rand amper te lezen is, kan deze oord relatief nauwkeurig gedateerd worden. Deze muntslag was gangbaar in de 17de en begin 18de eeuw tot de Zuidelijke Nederlanden overgingen in handen van de Oostenrijkse tak der Habsburgers (1713). Aan een zijde is het bekroond wapenschild van het Spaans Habsburgse koningshuis te zien. Aan de andere zijde zijn enkele wapenschilden in kruisvorm weergegeven. Omdat de naam van de Spaanse koning steeds in de rechterbovenhoek van die zijde is aangebracht, kan worden opgemaakt dat de munt is geslagen onder Karel II. Hoewel de naam slechts gedeeltelijk is bewaard, kunnen de aanzetten van de letters 'O' en 'L' en het Romeins getal 'II' enkel verwijzen naar Karel II, 'CAROL.II'. De oorden van zijn voorganger Filips IV draagt het opschrift 'PHIL.III' en die van zijn opvolger Filips V 'PHIL.V'. Beiden kunnen op basis van de letter 'O' en het Romeins getal 'II' uitgesloten worden, maar er zijn nog enkele bijkomende aanwijzingen die uitsluitend geven. De oorden van Filips IV vertonen een concentrische lijn onder de tekst, wat niet aanwezig is op de oorden van Karel II en Filips V en ook niet op de munt MD2. Vanaf Filips V wordt de munt datum links en rechts van het gekroond wapenschild aangebracht, wat afwezig is op de munt MD2. Bijgevolg mag gesteld worden dat de munt is geslagen tijdens de regeerperiode van Karel II en moet de munt gedateerd worden tussen 1665 en 1700.

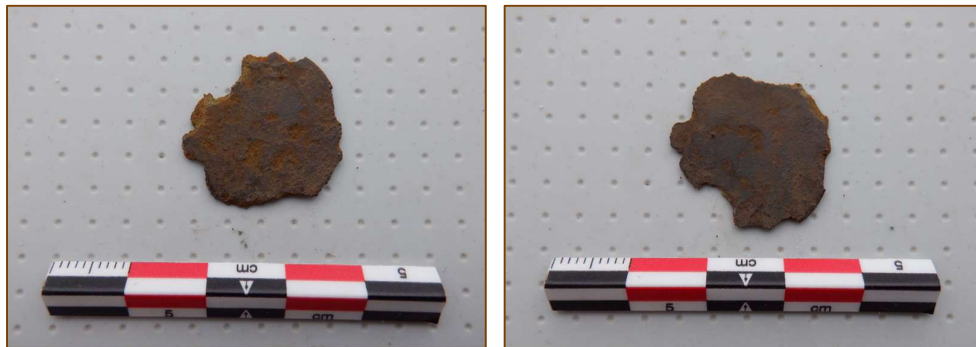
De andere munt **MD7** is zodanig afgevlakt dat er geen determinatie mogelijk is. Het betreft vermoedelijk ook een gelijkaardige 17de-18de eeuwse munt (figuur 69).

Er zijn drie loden musketkogels gevonden ter hoogte van de aarden weg en de westelijke greppel (**MD3-4-5**) (figuur 70). De kogels MD4 en MD5 hebben respectievelijk een diameter van ca. 15 mm en ca. 12 mm en een gewicht van ca. 17 g en ca. 8 g. MD3 is van een veel kleiner kaliber met een diameter van ca. 8 mm en een gewicht van ca. 2 g. Dit kleine kaliber zal vermoedelijk zijn gebruikt in een pistool. De musketkogels MD4 en MD5 behoren tot verschillende types musketgeweren. De vraag is of ze kunnen toegewezen worden aan musketgeweren van een specifieke periode of herkomst. Er is niet expliciet gezocht naar publicaties over de kalibers van musketgeweren van Spaanse, Franse, Engelse, Nederlandse, Oostenrijkse of Duitse makelij doorheen de 17de en 18de eeuw.

We besluiten dat de metaaldetectievondsten hoofdzakelijk verwijzen naar de 17de en 18de eeuw o.a. twee munten en drie musketkogels. Een pijpfragment in witte pijpaaarde is 19de eeuwse. De kogel **M11** dateert uit WOII. Enkele vondsten zijn logischerwijs niet dateerbaar. De metaalobjecten moeten gezien worden als toevalsvondsten (verloren muntstukken, verdwaalde kogels) en geen structureel huishoudelijk of productieafval.

Figuur 68: Munt MD2 (foto: P. Cosyns)

Figuur 69: Munt MD7 (foto: P. Cosyns)

Figuur 70: Drie loden musketkogels, v.l.n.r. MD3, MD4, MD5 (foto: P. Cosyns)

3.4 Datering van de sporen

Aan de hand van het vondstenmateriaal was het mogelijk om de gracht in de westelijke zone en het wegtracé te dateren. Het was niet mogelijk om de overige antropogene sporen te dateren bij gebrek aan vondstenmateriaal in de coupes.

DE GRACHT

Sporen 2-6-47-48-49. Het betreft een gracht van ca. 4,6 m breed waarvan we het verloop over een afstand van ca. 38 m kunnen volgen in sleuf 2 (spoor 6), kijkvenster 1 (spoor 47), sleuf 3 (spoor 48) en sleuf 4 (spoor 49). Deze structuur is een ontwateringsgreppel. Bij hevige regenval staat het terrein snel onder water. De aanwezigheid van de tertiaire klei op geringe diepte kan hier de oorzaak van zijn. In de onderste vulling van de gracht in kijkvenster KV2 en sleuf 3 zijn drie aardewerkfragmenten gevonden. Het betreft kruik VN8 in grijs steengoed en twee fragmenten roodbakkend geglaazuurd aardewerk VN7 en VN9. Metaaldetectie leverde geen informatie op.

We dateren **tussen 1600/1680 en 1900** op basis van het aardewerk.

HET WEGTRACÉ

Sporen 15-16-17-24-25A-25B-31-34. Het wegtracé is te volgen in de sleuven 3-5-6 en KV2 over een afstand van ... m. Metaaldetectievondsten in deze zone (musketkogels en munten) wijzen hoofdzakelijk naar een datering tussen 1600 en 1800. Het aardewerk geeft een datering tussen 1600-1680 en 1900.¹⁰ We dateren **tussen 1600/1680 en 1900** op basis van de metaaldetectie en het aardewerk.

3.5 Historische kaarten en luchtfoto's over de gracht en het wegtracé

Op de historische kaarten is het wegtracé ingetekend tussen 1777 en 1842/1879. We projecteren het proefsleuvenplan op de volgende historische kaarten en luchtfoto's van het NGI:

- **Kaart van Ferraris** (1777) (figuur 71).
Dit is de oudste kaart en geeft meteen een accuraat beeld van het onderzoeksgebied weer. Het wegtracé is nauwkeurig weergegeven met aan beide zijden van de weg een bomenrij. Het is de enige dreef in de nabije omgeving.
- **Atlas der Buurtwegen** (ca. 1840) (figuur 72).
De weg is ook hier nauwkeurig ingetekend. Ter hoogte van de westelijke perceelsgrens situeert zich ook de gracht die we tijdens het proefsleuvenonderzoek hebben aangesneden.
- **Kaart van Vandermaelen** (ca. 1846-1854) (figuur 73).
Het betreft de laatste historische kaart waarop het wegtracé in gebruik was (figuur ..).
- **Kaart van Popp** (1842-1879) (figuur 74).
De weg is niet meer ingetekend. De Tessenderloseweg is aangelegd. De westelijke greppel is nog wel aangeduid.

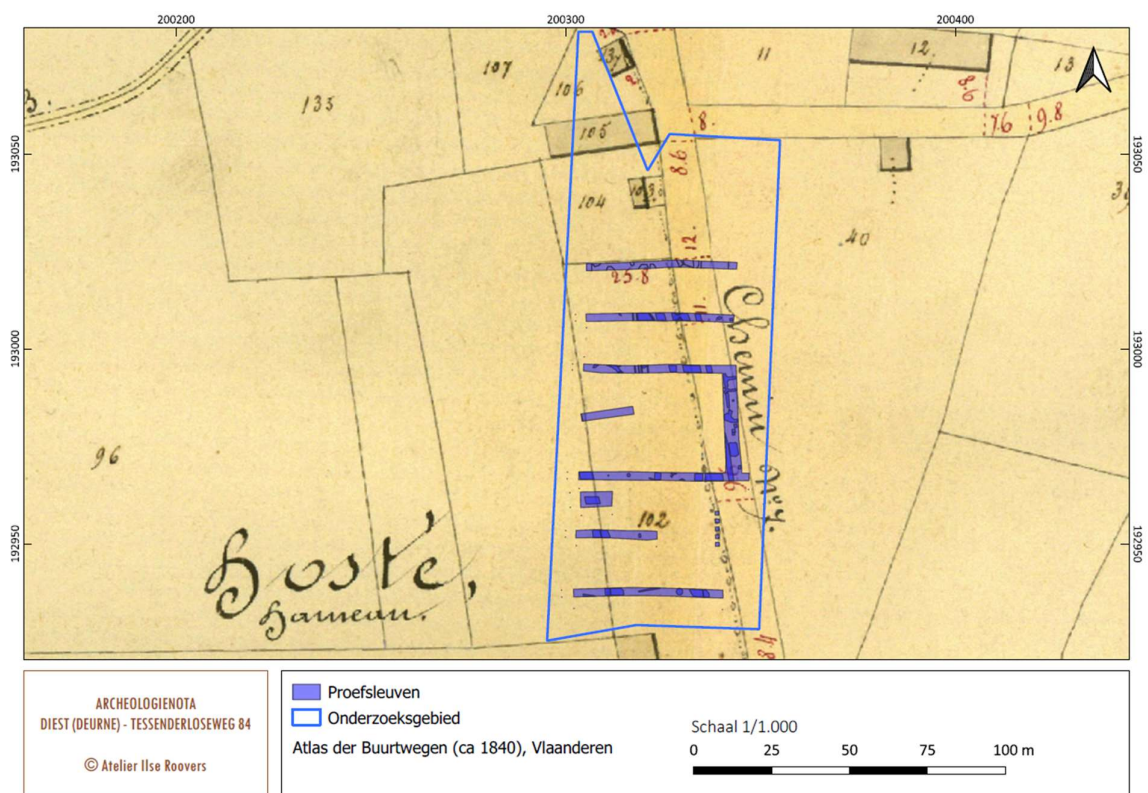
Op de luchtfoto van **1971** (figuur 75) is de bomenrij langs de westelijke is nog intact. In **2000-2003** stonden er nog 5 bomen naast het verdwenen wegtracé (figuur 76). Vanaf **2005** resten er nog drie bomen van de dreef die ten minste 250 jaar heeft bestaan.

We besluiten dat het wegtracé vanaf de 17de eeuw werd gebruikt. De gracht ten westen van het wegtracé was gelijktijdig in gebruik. Op historische kaarten is het tracé te zien vanaf het derde kwart van de 18de eeuw tot het midden van de 18de eeuw. Daarna is de weg verdwenen.

¹⁰ In de coupe van de aarden weg SP 16 dateren we een fragment steengoed VN6 tussen 1680-1900. Het geglaazuurd roodbakkend aardewerk in het vlak van de sleuven 3 en 6 dateren we tussen ca. 1600 en 1900.

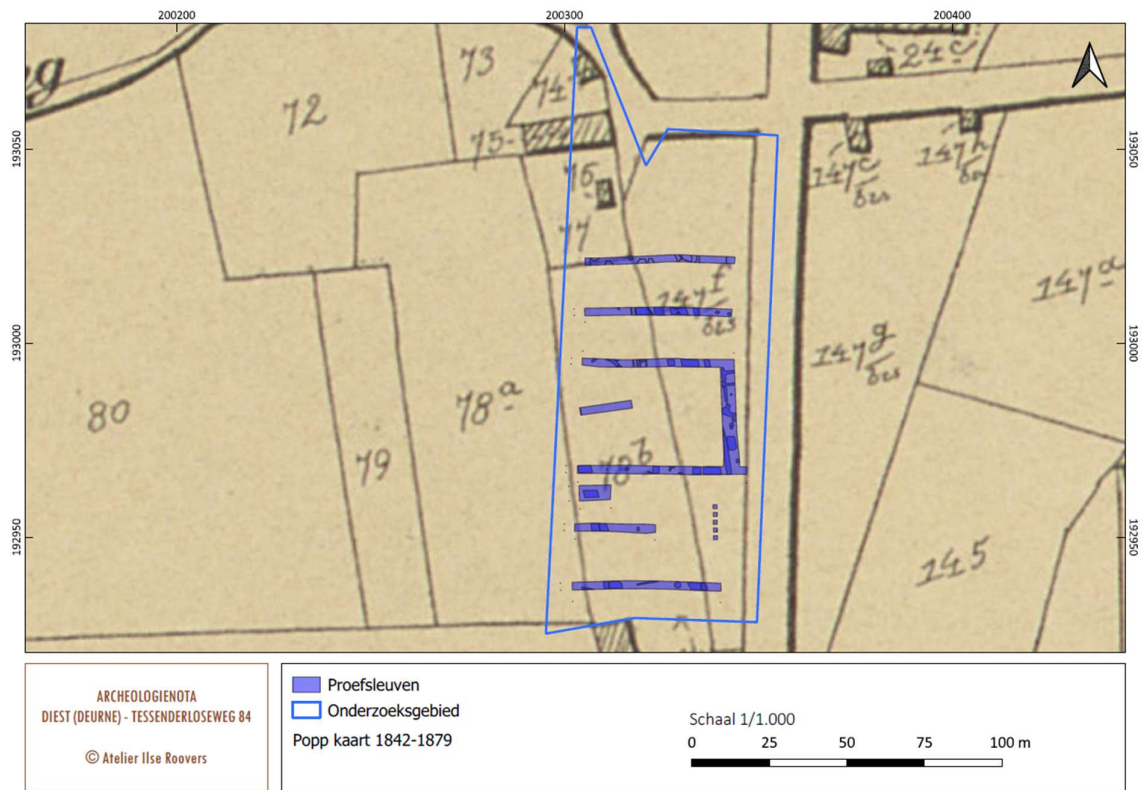
Figuur 71: De proefsleuven geprojecteerd op de Ferriskaart (bron: geopunt/Liv@home)

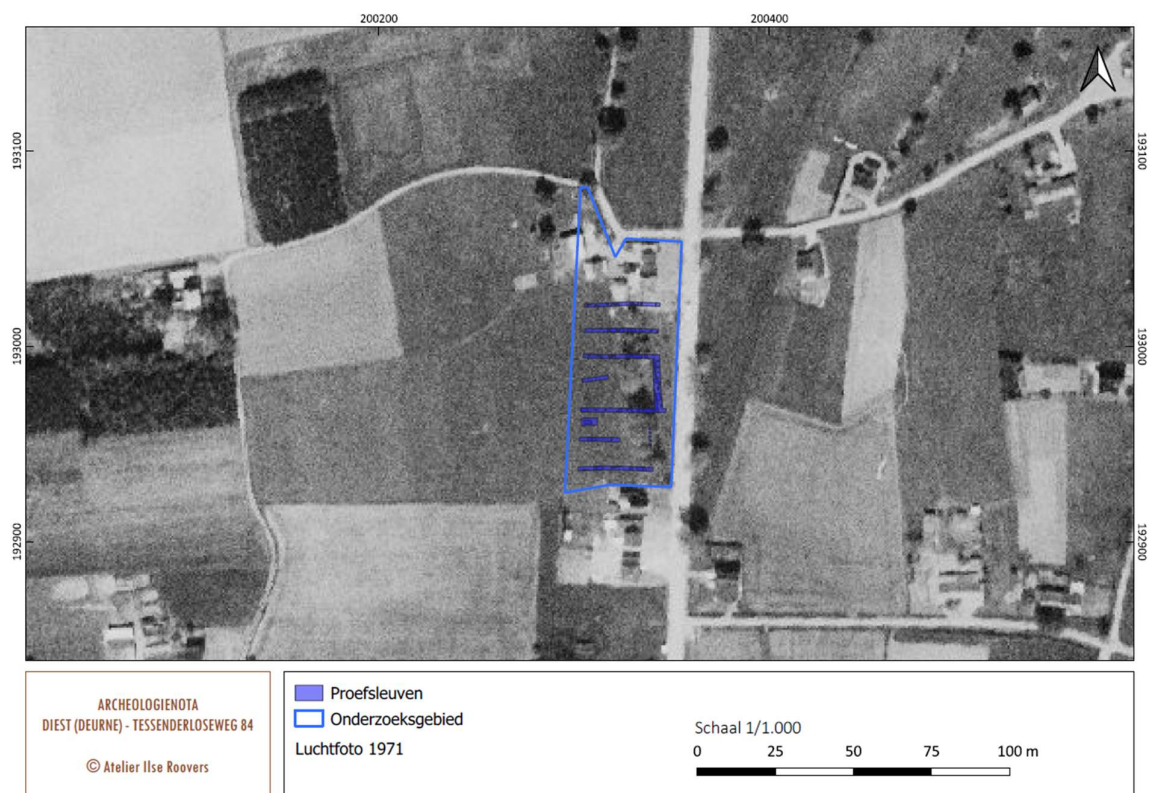
Figuur 72: De proefsleuven geprojecteerd op de Atlas der buurtwegen (bron: geopunt/Liv@home)

Figuur 73: De proefsleuven geprojecteerd op de Vandermaelen kaart (bron: geopunt/Liv@home)

Figuur 74: De proefsleuven geprojecteerd op de Popp kaart (bron: geopunt/Liv@home)

Figuur 75: De proefsleuven geprojecteerd op de luchtfoto van 1971 (bron: geopunt/Liv@home)

Figuur 76: De proefsleuven geprojecteerd op de luchtfoto van 2000-2003 (bron: geopunt/Liv@home)

3.5 Erfgoedwaarde van de bomen

Twee van de drie bomen zijn Amerikaanse eiken (*Quercus rubra*)(figuur 77-81). De eik op de hoek van het plangebied/Tessenderlose weg is een inlandse eik (figuur 64).

De Amerikaanse eik komt oorspronkelijk uit het oosten van Noord-Amerika. In Europa wordt hij aangeplant als sierboom. Begin 19de eeuw is de Amerikaanse eik naar België gehaald.¹¹ Vermoedelijk werden de eerste exemplaren in parken en arboreta aangeplant en werden ze niet meteen als dreef- of laanboom toegepast. In België zou de Amerikaanse eik voor het eerst zijn aangeplant in 1803 bij het kasteel "De Mick" in Brasschaat.¹² De bomen zullen dus van jongere datum zijn dan de bomen op de Ferrariskaart van 1777. Ouder dan 1803 is volgens dr. Kristof Haneca onwaarschijnlijk. Het zijn alleszins bomen van middelbare leeftijd voortgaande op de dikke stam, de zware takken en hun omvang.¹³

De eiken binnen het onderzoeksgebied hebben een **hoge erfgoedwaarde**. Ze duiden het tracé aan van de **oude weg** die hier **tussen 1600/1680-1900** in gebruik was.

Figuur 77: De drie eiken op een rij langs het verdwenen wegtracé (foto: P. Cosyns)

¹¹ Deze informatie is ons meegedeeld door dr. Kristof Haneca, erfgoedonderzoeker/chronoloog van het agentschap Onroerend Erfgoed.

¹² <https://www.herbarium.be/plant/amerikaanse-eik-quercus-rubra/>

¹³ TROUET, p. 41-42. Een boom is van middelbare leeftijd tussen 50 en 250 jaar. Oude bomen hebben een leeftijd vanaf 250 jaar.

Figuur 78: Amerikaans eik (foto: I. Roovers)

Figuur 79: Amerikaanse eik (foto: I. Roovers)

Figuur 80: Amerikaans eik (foto: P. Cosyns)

Figuur 81: Inlandse eik (foto: P. Cosyns)

4. SYNTHESE

4.1 Resultaten uit het bureauonderzoek

In juni 2020 werd de archeologienota 2020L150 opgesteld om de locatie Diest (Deurne)-Tessenderloseweg op archeologisch vlak te waarderen. De bureaustudie werd uitgevoerd naar aanleiding van een omgevingsvergunning voor de realisatie van een stedenbouwkundige handeling.

Verdergezet archeologisch onderzoek naar **steentijdartefactensites** werd **niet geadviseerd** omdat er een **lage verwachting** is op het aantreffen van deze vindplaatsen. Het aanwezige bodemtype heeft een verbrokkelde textuur B-horizont. Het terrein ligt niet in een gradiëntzone. Deze zones zijn wel aanwezig op hoger gelegen terreinen in de omgeving. Bovenstaand argument neemt evenwel niet weg dat er ook in laag gelegen gebieden archeologische vondsten, sporen en structuren kunnen worden aangetroffen uit de steentijd, maar tijdens de controleboringen zijn geen andere lagen waargenomen die kunnen wijzen op intacte E-, B- of BC- horizonten waardoor de kans op het treffen intacte steentijdsites zeer klein is.

Verdergezet archeologisch onderzoek naar **sporensites** vanaf het laat-neolithicum tot de nieuwste tijd werd wel geadviseerd. Uit de bureaustudie werd besloten dat er een lage maar reële verwachting was. Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied was reeds verstoord door een agrarisch woonerf. In het centrale en zuidelijke deel bleek het bodemprofiel intact bewaard wat werd vastgesteld tijdens de controleboringen. Het bodemprofiel vertoonde twee humuslagen met daaronder een moederbodem op ca. 0.45 tot 0.75m diepte. Omdat de kans als reëel werd ingeschat om nog intacte sporen aan te treffen die een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de archeologische en historische kennis van een eventuele archeologische of historische site werd een **vervolgonderzoek door middel van proefsleuven** geadviseerd **in de zone met een intact bodemprofiel**.

4.2 Resultaten uit het proefsleuvenonderzoek

Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd van 09 tot 13/05/2022 waarbij 7 proefsleuven en 2 kijkvensters zijn uitgegraven met een oppervlakte van 532m². Er is gegraven tot in de verstoorde zone die groter is dan de vooropgestelde 1.600m². Het reeds verstoorde deel van het onderzoeksgebied is ca. 2.600m² groot. Er is in totaal 12,1% van de niet-verstoorde zone van ca. 4.400m² onderzocht.

Tijdens het bodemkundig onderzoek zijn 7 profielputten onderzocht. De belangrijkste aanwezige bodemstructuren zijn de Ap-horizonten, de C-horizont en daaronder de tertiaire kleilaag van de formatie van Diest. Een B-horizont werd niet waargenomen. De **Ap-horizonten** zijn humusrijk en hebben een dikte van 40 tot 50 cm. In de meeste profielputten zijn twee Ap-horizonten waargenomen. De **Ap1** is antropogeen en bestaat uit grijsbruin lemig zand en vormt de bovenste horizont met een dikte van 10 tot 25cm. De ondergrens is overal scherp afgelijnd. Het betreft de huidige ploeglaag. De **Ap2** is eveneens antropogeen en bestaat uit donkergrijs lemig zand en heeft een dikte van 15 tot 25cm. De ondergrens vertoont in de meeste profielen zware sporen van bioturbatie. In PP3/W nemen we een **Apb** waar onder de Ap2. Het betreft een begraven akkerlaag die we ook waarnemen in het noordprofiel van PP6. De roestbruine verkleuringen in de Ap-horizonten zijn te wijten aan grondwaterpercolatie. We merken op dat er op dit terrein regelmatig wateroverlast ontstaat bij langdurige regenval. Onder de Ap1/Ap2, respectievelijk onder de Ap1 nemen we in PP1 en PP3 antropogene verstoringen waar. In PP1 betreft het een greppel die over een afstand van ca. 1,85m bewaard is in het Z profiel van de sleufwand (**spoor 1**). In het W en N profiel van PP3 gaat het om een gracht (**spoor 48**). De Ap-horizonten liggen op de **C-horizont** die bestaat uit dekzandafzettingen van zeer fijn zand. De kleur is overwegende lichtgroen-grijs met lichtbeige tot witte vlekken aan de bovengrens die overgaan in een heldergroene kleur naar de ondergrens toe. De dikte van de C-horizont loopt op van 20 tot 40cm in de zuidelijke profielputten

naar meer dan 50cm in de noordelijke profielputten. Roestverschijnselen komen voor vanaf ca. 0.60 m -mv. Op een wisselende diepte van 0,65 m tot 1,00 m -mv komt een substraat (w) voor. Het betreft de **formatie van Diest** die bestaat uit groene tot blauwgrijze compacte zandige klei. De eigenschappen van de bodemprofielen sluiten aan bij de op deze percelen gekarteerde bodem **wSdmc**. Het plaggendek is nergens dikker dan 0.50 m.

De proefsleuven en kijkvensters hebben 49 sporen aan het licht gebracht waarvan 26 antropogene en 23 natuurlijke. De meeste sporen werden gecoupeerd. De antropogene sporen zijn na het couperen leeggehaald om dateerbaar materiaal te kunnen recupereren. In de zuidelijke zone (proefsleuven 1-6 en kijkvensters 1-2) zijn o.a. een wegtracé, karrensporen, kuilen en een gracht aan het licht gekomen. Het **wegtracé** betreft een aarden weg met aan weerszijden een greppel. We dateren **tussen 1600/1680 en 1900** op basis van de metaaldetectie en het aardewerk. De **gracht** is ca. 4,6 m breed en is aangesneden over een afstand van ca. 38 m. Deze structuur is geïnterpreteerd als een ontwateringsgreppel. We dateren **tussen 1600/1680 en 1900** op basis van het aardewerk. Het was niet mogelijk om de overige antropogene sporen te dateren bij gebrek aan vondstenmateriaal in de coupes. In de meest noordelijke proefsleuf 7 is een verstoorde bodem aangetroffen met o.a. dump van 20ste en/of 21ste eeuws afval.

Het grootste deel van het aardewerk betreft roodbakkerend geglazuurd kook- en/of tafelgerief dat behoort tot Bartels 2de of 3de periode, ca. 1450-1700/1700-1900. Gebaseerd op de eigenschappen van het glazuur dat dekkend, hard en glanzend is en op beide zijden van de fragmenten voorkomt, opteren we voor een datering ten vroegste vanaf de 17de eeuw tot 1900. Ook is grijsbakkerend steengoed gevonden. Het betreft keuken- en/of tafelwaar dat behoort tot Bartels 4de periode, ca. 1680-1900. We dateren vanaf het einde van de 17de eeuw tot 1900. De metaaldetectievondsten waaronder twee munten en drie musketkogels dateren we in de 17de en 18de eeuw.

We besluiten dat tijdens het proefsleuvenonderzoek o.a. een wegtracé en een ontwateringsgracht zijn aangetroffen. Gebaseerd op de aardewerk- en metaaldetectievondsten kunnen we stellen dat de structuren gelijktijdig in gebruik waren vanaf de 17de eeuw tot het midden van de 18de eeuw. Op historische kaarten is het tracé te zien vanaf het derde kwart van de 18de eeuw tot het midden van de 18de eeuw. Daarna is de weg verdwenen. We hebben geen nederzettingen-, begravingen- of *offsite* sporen geregistreerd die ouder zijn dan de 17de eeuw.

De **drie eiken** binnen het onderzoeksgebied staan langs de westelijke greppel van het wegtracé. Ze zijn jonger dan de bomen die zijn ingetekend op de Ferraris kaart van 1777. Ze vormen een zichtbare getuigenis van de verdwenen weg die hier **tussen 1600/1680-1900** in gebruik was. Daardoor hebben deze bomen een **hoge erfgoedwaarde** en adviseren we om de bomen te behouden en op te nemen in het te realiseren bouwproject.

4.3 Waardebepaling en advies

Het onderzoeksdoel is bereikt wanneer het vooronderzoek met ingreep in de bodem gefundeerde resultaten oplevert over de aard, de omvang en de waarde van het archeologisch bodemarchief in het plangebied. Op deze manier kan een advies geformuleerd worden over de vrijgave van een terrein, een vervolgonderzoek of behoud *in situ*.

Het is mogelijk om voor het onderzoeksgebied Diest (Deurne)-Tessenderloseweg een gefundeerd advies te formuleren. De onderzoeksresultaten uit het proefsleuvenonderzoek tonen aan dat een archeologisch vervolgonderzoek binnen het projectgebied niet relevant is vanwege (1) de antropogene bodemverstoringen in de noordelijke zone geen kenniswinst mogelijk maken, (2) de hoge graad van steriliteit van de meeste antropogene sporen in de zuidelijke zone, (3) de grote concentratie aan

natuurlijke sporen binnen het hele projectgebied en (4) de eenzijdige context van 17de-18de eeuwse infrastructuur.

Op basis van een kosten-baten analyse staat de hoge kostprijs voor een vlakdekkende opgraving niet in verhouding tot de kleine kans op kennisvermeerdering bij een verdergezet archeologisch traject. Het is dan ook niet nuttig om nog bijkomende onderzoeksvragen te formuleren voor dit onderzoeksgebied. Door het nieuwbouwproject zal het wegtracé met parallelle greppels niet *in situ* kunnen bewaard blijven maar een opgraving zal geen bijkomende kenniswinst opleveren waardoor de uitgaven voor een opgraving niet te verantwoorden is.

We adviseren de **vrijgave van het onderzoeksgebied** en een vrijstelling van verdergezet archeologisch onderzoek. We stellen dan ook **geen programma van maatregelen** op.

5. SAMENVATTING

In het onderzoeksgebied Diest (Deurne)-Tessenderloseweg is een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd van 09 tot 13/05/2022 volgend op de bureaustudie <https://id.erfgoed.net/archeologie/archeologienotas/17320>. Voor dit terrein werd een lage maar reële kans op kennisvermeerdering inzake sporensites geformuleerd.

Op het terrein werd een A-C bodemopbouw aangetroffen. De bovenste laag is de humus A-horizont die antropogeen bewerkt is. De laag wordt onderverdeeld in een Ap1 en Ap2. Op twee plaatsen namen we nog een begraven akkerlaag **Apb** waar onder de Ap2. De **C-horizont** bestaat uit dekzandafzettingen van zeer fijn lichtgroen-grijs zand met lichtbeige tot witte vlekken aan de bovengrens die overgaan in een heldergroene kleur naar de ondergrens toe. De dikte van de C-horizont loopt op van 0.20 tot 0.40 m in de zuidelijke profielputten tot meer dan 0.50 m in de noordelijke profielputten. Op een wisselende diepte van 0,65 m tot 1,00 m -mv komt een substraat (w) voor. Het betreft de **formatie van Diest** die bestaat uit groene tot blauwgrijze compacte zandige klei. De eigenschappen van de bodemprofielen sluiten aan bij de bodem **wSdmc** die op deze percelen gekarteerd is. Het plaggendek is nergens dikker dan 0.50 m.

De proefsleuven en kijkvensters hebben 49 sporen aan het licht gebracht waarvan 26 antropogene en 23 natuurlijke. In de zuidelijke zone (proefsleuven 1-6 en kijkvensters 1-2) zijn o.a. een wegtracé met aan weerszijden een greppel, karrensporen, kuilen en een ontwateringsgracht gevonden. Gebaseerd op de aardewerk- en metaaldetectievondsten kunnen we stellen dat de structuren gelijktijdig in gebruik waren vanaf de 17de eeuw tot het midden van de 18de eeuw. Op historische kaarten is het tracé te zien vanaf het derde kwart van de 18de eeuw tot het midden van de 18de eeuw. Daarna is de weg verdwenen. We hebben geen nederzettings-, begravings- of *offsite* sporen geregistreerd die ouder zijn dan de 17de eeuw.

De drie eikenbomen binnen het onderzoeksgebied staan langs de westelijke greppel van het wegtracé. Ze vormen een zichtbare getuigenis van de verdwenen weg die hier **tussen 1600/1680-1900** in gebruik was. Daardoor hebben deze bomen een **hoge erfgoedwaarde** en stellen we voor om de bomen te behouden en op te nemen in het bouwproject.

De onderzoeksresultaten uit het proefsleuvenonderzoek tonen aan dat een archeologisch vervolgonderzoek voor dit onderzoeksgebied niet relevant is. Op basis van een kosten-baten analyse staat de hoge kostprijs voor een vlakdekkende opgraving niet in verhouding tot de kleine kans op kennisvermeerdering bij een verdergezet archeologisch traject. Het is dan ook niet nuttig om nog bijkomende onderzoeksvragen te formuleren. We adviseren de **vrijgave van het onderzoeksgebied** en

een vrijstelling van verdergezet archeologisch onderzoek. We stellen dan ook **geen programma van maatregelen** op.

Bibliografie

LITERAIRE BRONNEN

Agentschap Onroerend Erfgoed 2019: Code van Goede Praktijk voor de uitvoering en rapportage over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4, Brussel.

BARTELS M. 1999: Steden in Scherven I, Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900), Zwolle.

BARTELS M. 1999: Steden in Scherven II, Vondsten uit beerputten in Deventer, Dordrecht, Nijmegen en Tiel (1250-1900), Zwolle.

MATTHIJS J. & DE GEYTER G. 1999: Toelichtingen bij de geologische kaart van België, Vlaams Gewest: kaartblad 25, Hasselt [1/50 000]. Belgische Geologische Dienst en Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Bestuur Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

VAN GILS M. & DE BIE M. 2006: Steentijd in de Kempen. Prospectie, kartering en waardering van het laat-paleolithisch en mesolithisch erfgoed, *Centrale Archeologische Inventaris (CAI) II. Thematisch inventarisatie- en evaluatieonderzoek*, VIOE-Rapporten 02, Brussel, 7-16.

VERMEERSCH P.-M. 1976: Steentijdmateriaal uit het noordelijk Hageland (*Oudheidkundige repertoria Reeks B XI*), Brussel.

DONDEYNE S., VANIERSCROT L., LANGOHR R., VAN RANST E. & DECKERS J. 2015: De grote bodemgroepen van Vlaanderen: Kenmerken van de “Reference Soil Groups” volgens het internationale classificatiesysteem World Reference Base, KU Leuven & Universiteit Gent.

VAN RANST E. en SYS C. 2000: Eénduidige legende van de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1: 20000).

ERVYNCK A., DEBRUYNE S. & RIBBENS R. 2015: Assessment, Een handleiding voor de archeoloog. Onroerend Erfgoed, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed, Brussel.

TROUET V. 2020, Wat bomen ons vertellen. Een geschiedenis van de wereld in jaarringen, Tielt.

DIGITALE BRONNEN

Agentschap voor geografische informatie: www.agiv.be

Agentschap onroerend erfgoed: www.onroenderfgoed.be

Bodemverkenner: www.dov.vlaanderen.be

Cartesius: www.cartesius.be

Cartoweb: www.cartoweb.be

Centraal Archeologische Inventaris: cai.erfgoed.net en

Databank ondergrond Vlaanderen: dov.vlaanderen.be

Geoportaal: geo.onroenderfgoed.be

Geopunt Vlaanderen: www.geopunt.be

Inventaris onroerend erfgoed: www.inventaris.onroenderfgoed.be

Koninklijke Bibliotheek van België: www.kbr.be

Lijst van figuren

- Figuur 1: Het plangebied op het Grootschalig Referentie Bestand met aanduiding van het plangebied en de nieuwbouwzone (bron: geopunt)
- Figuur 2: Het proefsleuvenonderzoek van 09-13/05/2022 (bron: geopunt en Liv@Home)
- Figuur 3: Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek 09-13/05/2022: alle-sporenplan (bron: Liv@Home)
- Figuur 4: Proefsleuf 1 – profielput 1/W (foto: I. Roovers)
- Figuur 5: Proefsleuf 2 – profielput 2/O N zijde (foto: I. Roovers)
- Figuur 6: proefsleuf 3– profielput 3/W (foto: I. Roovers)
- Figuur 7: proefsleuf 4 – profielput 4/W met spoor 49 (foto: I. Roovers)
- Figuur 8: proefsleuf 4 – profielput W – N zijde met spoor 49 (foto: I. Roovers)
- Figuur 9: proefsleuf 5 – profielput O/N (foto: I. Roovers)
- Figuur 10: proefsleuf 6 – profielput W (foto: I. Roovers)
- Figuur 11: Proefsleuf 1 (O naar W)(foto: P. Cosyns)
- Figuur 12: proefsleuf 1 (W naar O)((foto: P. Cosyns)
- Figuur 13: Proefsleuf 1 – spoor 1 in het vlak en in PP 1/WZ (greppel)(foto: I. Roovers)
- Figuur 14: Proefsleuf 1 – coupe spoor 1 in PP1/W (greppel)(foto: I. Roovers)
- Figuur 15: Proefsleuf 2 en PP2/O (O naar W)(foto: P. Cosyns)
- Figuur 16: Proefsleuf 2 (W naar O)(foto: P. Cosyns)
- Figuur 17: Proefsleuf 2 – spoor 6 (greppel)(foto: I. Roovers)
- Figuur 18: Proefsleuf 2 – spoor 7 (foto: I. Roovers)
- Figuur 19: Proefsleuf 2 – spoor 7 (foto: I. Roovers)
- Figuur 20: Proefsleuf 3 (foto: P. Cosyns)
- Figuur 21: Proefsleuf 3 en PP3/O (Foto: P. Cosyns)
- Figuur 22: Proefsleuf 3 – coupe spoor 15 – W greppel (Foto: P. Cosyns)
- Figuur 23: proefsleuf 3 – profieltekening coupe spoor 15 (Tekening: P. Cosyns)
- Figuur 24: Proefsleuf 3 – coupe sporen 15 en 16 – W greppel en weg (Foto: I. Roovers)
- Figuur 25: Zicht op proefsleuf 3 en NO zone van kijkvenster 2 – coupe sporen 15 en 16 – W greppel en aarden weg. De greppel is nog zichtbaar in het landschap, de eik ten westen van de greppel (foto: I. Roovers)
- Figuur 26: Aanduiding van het tracé van de westelijke greppel die nog zichtbaar is in het landschap. De eiken staan ten westen van de greppel (foto: I. Roovers)
- Figuur 27: Proefsleuf 3 – coupe spoor 16 – aarden weg (foto: I. Roovers)
- Figuur 28: Proefsleuf 3 – coupe spoor 17 – O greppel (foto: P. Cosyns)
- Figuur 29: Proefsleuf 3 – coupe spoor 17 – O greppel (tekening: P. Cosyns)
- Figuur 30: Proefsleuf 3 – coupe spoor 17 – O greppel (foto: P. Cosyns)
- Figuur 31: Proefsleuf 3 – spoor 9 – kuil (foto: I. Roovers)
- Figuur 32: Proefsleuf 3 – spoor 12 (natuurlijk) en spoor 13 (antropogeen) – kuil (foto: I. Roovers)
- Figuur 33: Proefsleuf 3 – coupe spoor 49 – gracht in PP3 (foto: I. Roovers)
- Figuur 34: proefsleuf 3 – profieltekening spoor 41 – PP3 W/N (tekening: I. Roovers)
- Figuur 35: Proefsleuf 4 (W naar O) (foto: P. Cosyns)
- Figuur 36: Proefsleuf 4 (O naar W) (foto: P. Cosyns)
- Figuur 37: Proefsleuf 4 – PP4/W (foto: I. Roovers)
- Figuur 38: Proefsleuf 4 – PP4/W N zijde
- Figuur 39: Proefsleuf 5 (W naar O) (Foto: P. Cosyns)
- Figuur 40: Proefsleuf 5 (O naar W) en PP5/O (Foto: P. Cosyns)
- Figuur 41: Proefsleuf 5 – coupe spoor 18 – kuil (foto: I. Roovers)
- Figuur 42: Proefsleuf 5 – coupe van twee karrensporen. Sporen 22-23, en sporen 43-44 (foto: I. Roovers)
- Figuur 43: Proefsleuf 5 – profieltekening van twee karrensporen. Sporen 22-23 en 51-52 (tekening: I. Roovers)
- Figuur 44: Proefsleuf 5 – coupe spoor 25B (foto: I. Roovers)
- Figuur 45: Proefsleuf 6 (W naar O) (Foto: P. Cosyns)
- Figuur 46: proefsleuf 6 (O naar W) (Foto: P. Cosyns)
- Figuur 47: Proefsleuf 6 - coupe sporen 27-28 - karrenspoor (foto: I. Roovers)
- Figuur 48: Proefsleuf 6 - coupe spoor 30 – natuurlijk/onzekeer (foto: I. Roovers)
- Figuur 49: Proefsleuf 6 - coupe spoor 31 - greppel (foto: I. Roovers)
- Figuur 50: Proefsleuf 6 - coupe spoor 32 - kuil (foto: I. Roovers)
- Figuur 51: proefsleuf 7 (W naar O) (Foto: P. Cosyns)

Figuur 52: proefsleuf 7 (O naar W) (Foto: P. Cosyns)

Figuur 53: Kijkvenster 1 (foto: P. Cosyns)

Figuur 54: kijkvenster 2 – profieltekening spoor 47 - N zijde (tekening: P. Cosyns)

Figuur 55: Kijkvenster 2 ZN (foto: P. Cosyns)

Figuur 56: Kijkvenster 2 NZ (foto: P. Cosyns)

Figuur 57: Kijkvenster 2 – spoor 17 – oostelijke greppel naast aarden weg (foto: P. Cosyns)

Figuur 58: Kijkvenster 2 – spoor 39 – greppel (foto: I. Roovers)

Figuur 59: Kijkvenster 1 – sporen 43-44 – kuilen (foto: P. Cosyns)

Figuur 60: Aardewerkvondsten

Figuur 61: Metaaldetectievondsten (de objecten in vet gedrukt zijn besproken in de tekst)

Figuur 62: Munt MD2 (foto: P. Cosyns)

Figuur 63: Munt MD7 (foto: P. Cosyns)

Figuur 64: Drie loden musketkogels, v.l.n.r. MD3, MD4, MD5 (foto's Peter Cosyns)

Sporenlijst : zie e-loket

Vondstenlijst : zie e-loket

Vondstenlijst metaaldetectie : zie e-loket

ATELIER ILSE ROOVERS
ARCHEOLOGISCHE STUDIES